

คู่มือ

การพัฒนาและส่งเสริม ธรรมาภิบาลในภาคเอกชน

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล
สำนักงาน ป.ป.ช.

**คู่มือการพัฒนา
และส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชน**

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล
สำนักงาน ป.ป.ช.

คำนำ

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความพร้อมรับผิด อันเป็นหลักการที่เป็นมาตรฐานสากล การดำเนินธุรกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในคุณธรรมทางการค้า จะส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนเกิดความเข้มแข็ง กิจกรรมมีความก้าวหน้า มั่นคง พร้อมทั้งเป็นการลดปัญหาการทุจริตควบคู่กันไป

จากสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันที่อยู่ในขั้นรุนแรง ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางด้านกฎหมาย เกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายยังขาดความรู้ความเข้าใจ ตลอดถึงจิตสำนึก และทัศนคติในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในส่วนของประชาชน นอกจากนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังเป็นปัจจัยนำไปสู่การทุจริต เกิดค่านิยมการทุจริตคอร์รัปชัน มองเห็นการทุจริตที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องปกติ ทัศนคติในด้านการสอดส่องดูแลป้องกันมิให้เกิดการทุจริตของภาคประชาชนมิได้เป็นไปในทางที่ควร การแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน

เมื่อการทุจริตมีต้นตอมาจากการกระทำของบุคคลหลายกลุ่ม ทั้งนักการเมือง ข้าราชการ รวมถึงภาคเอกชน สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้จัดทำคู่มือพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคเอกชนนี้ขึ้น เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ผลดีของการปฏิบัติตามกฎหมาย ผลเสียเมื่อได้มีการกระทำความผิด รวมถึงโทษทางอาญาที่ภาคเอกชนจะได้รับหากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังอธิบายให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ภาคเอกชนควรนำไปปรับใช้ในธุรกิจของตนเพื่อสร้างเกราะป้องกันการทุจริต ตลอดถึงสิทธิที่ภาคเอกชนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตัดภาคเอกชนออกจากวงจรการทุจริต เสริมสร้างธรรมาภิบาลตลอดจนการพัฒนาและการป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพต่อไป

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล

สำนักงาน ป.ป.ช.

มีนาคม 2564

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความเป็นมา	6
ค่าคะแนน CPI	7
บทบาทของประเทศไทยในการป้องกันการทุจริตในระดับนานาชาติ รวมทั้งการอนุวัติกฎหมายภายในประเทศ	7
ธรรมาภิบาล คืออะไร	9
บทที่ 1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน	
1.1 สารระสำคัญความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144	13
1.2 สารระสำคัญความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคลตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 176 และหลักการพื้นฐานในการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ	16
1.3 สารระสำคัญพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542	23
1.4 สารระสำคัญการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 126 - 128	35
1.5 สารระสำคัญพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต และแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานตามโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP)	48
บทที่ 2 หลักเกณฑ์คุ้มครองช่วยเหลือผู้ประกอบการภาคเอกชนเพื่อนำไปใช้ในการประกอบกิจการ	
2.1 สารระสำคัญการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี ตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 131 - 135	59
2.2 สารระสำคัญหลักบรรษัทภิบาลสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	68
2.3 การตรวจสอบภายในเพื่อป้องกันการทุจริต	80
เอกสารอ้างอิง	94

ความเป็นมา ทำไมต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาเชิงระบบ การแก้ไขปัญหาก็ไม่สามารถพึ่งองค์กรใด องค์กรหนึ่งที่จะแก้ปัญหา แต่ต้องมาจากทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ ภาคธุรกิจ และประชาชน เพราะการคอร์รัปชันเป็นพฤติกรรมร่วมของสังคม ทำให้ทุกคนในสังคมต้อง มีบทบาทในการแก้ปัญหา ภาครัฐต้องจัดให้มีกฎหมายออกมาบังคับใช้เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว

ค่าคะแนน CPI

ปัญหาการให้และรับสินบนและการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุที่ทำให้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ปี 2563 ของประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (เท่ากับปี 2562)

ค่าคะแนน CPI ของประเทศไทย ปี 2563

อันดับโลก :
อันดับที่ 104
จากทั้งหมด 180 ประเทศ

อันดับในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก :
อันดับที่ 19
จากทั้งหมด 31 ประเทศ

อันดับในภูมิภาคอาเซียน :
อันดับที่ 5 จากการจัดอันดับ
ทั้งหมด 10 ประเทศ

* CPI คือ ดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์ปัญหาคอร์รัปชันของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่มีค่าคะแนนตั้งแต่ 0 (คอร์รัปชันมากที่สุด) -100 (คอร์รัปชันน้อยที่สุด) ยิ่งมีค่า CPI สูง ประเทศมีความโปร่งใสมาก คอร์รัปชันต่ำ ยิ่งมีค่า CPI ต่ำ ประเทศมีความโปร่งใสน้อย คอร์รัปชันสูง ซึ่งจัดทำโดย องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI : Transparency International)

บทบาทของประเทศไทยในการป้องกันการทุจริตในระดับนานาชาติ

ประเทศไทยได้เข้าร่วมอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption 2003 : UNCAC 2003) เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 ทำให้ประเทศไทยต้องมีกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในภาคธุรกิจเอกชน

สาระสำคัญของอนุสัญญา มีความมุ่งหมายในการต่อต้านการทุจริต ดังนี้

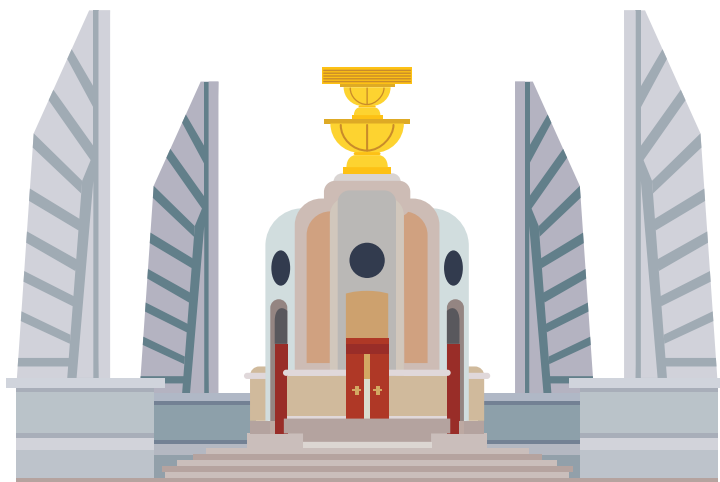
ประเทศที่เข้าร่วมต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น การส่งเสริมจรรยาบรรณในการประกอบกิจการงานทางธุรกิจ มีความโปร่งใสในการประกอบธุรกิจ การป้องกันความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน รวมถึงข้อกำหนดของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายหลังจากเกษียณจากตำแหน่งไป การป้องกันการทุจริตในขั้นตอนที่ประชาชนไปติดต่อราชการเพื่อขอใบอนุญาตต่าง ๆ รวมถึงการที่เอกชนต้องมีระบบการตรวจสอบบัญชี สามารถสืบหาต้นตอที่เกิดการทุจริตขึ้นได้

การที่ประเทศไทยต้องมีกฎหมายภายในประเทศเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในภาคธุรกิจเอกชน ส่งผลกระทบต่อกฎหมายสูงสุดในการปกครองของประเทศไทย ต้องบัญญัติถึงการป้องกันการทุจริตไว้ รวมทั้งการอนุวัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือ รัฐธรรมนูญฉบับปราบโกงได้กำหนดสาระสำคัญด้านการป้องกันการทุจริตไว้ ดังนี้

- ได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ให้ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ และจัดให้มีมาตรการและกลไกเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต
- ให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

*อนุวัติกฎหมาย คือ การตรากฎหมายภายในประเทศ หรือปรับแก้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับพันธกรณีอนุสัญญาที่ประเทศนั้น ๆ ได้เข้าร่วม

เมื่อรัฐธรรมนูญได้วางหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ สำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เห็นสมควรจัดทำคู่มือการพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนขึ้น เพื่อเป็นการรวบรวม ศึกษา เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลกลไกทางด้านกฎหมาย หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้กับภาคธุรกิจเอกชนนำไปปรับใช้ในกิจการของตนเอง เพื่อเป็นการตัดภาคเอกชนออกจากวงจรการทุจริต รวมทั้งการสร้างเกราะป้องกันการทุจริต มีผลเป็นการเสริมสร้างธรรมาภิบาลตลอดจนการพัฒนาและการป้องกันการทุจริตให้มีประสิทธิภาพ

ธรรมาภิบาล คืออะไร

คำว่า ธรรมาภิบาล ถ้าแบ่งออกเป็นสองคำ คือ ธรรม กับคำว่า อภิบาล ธรรม คือความชอบธรรม ความเป็นธรรม หรือการไม่เอาเปรียบ และคำว่า “ภิบาล” มาจากคำว่า “อภิบาล” ที่แปลว่า ดูแลรักษา ไม่ให้ตกลงไปในทางที่เสื่อมเสียหาย เมื่อนำคำสองคำนี้มารวมกันจะมีความหมายว่า การปกครองที่ดี การปกครองไม่ให้ตกลงไปในทางที่เสื่อมเสียหาย บางกรณีก็เรียกบริษัทภิบาล ซึ่งคำทางการที่สุด ก็คือคำว่า “การกำกับดูแลกิจการ” (Corporate Governance)

ดังนั้น คำว่า ธรรมาภิบาลในภาคเอกชน จึงหมายถึง บริษัท ห้างร้าน เจ้าของกิจการ ดูแลกิจการไม่ให้เป็นไปในทางที่เสื่อมเสียหาย ดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีมาตรการป้องกันการทุจริตภายในองค์กร เรียกก่าย ๆ ว่า การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เอาเปรียบคนอื่น

คู่มือเล่มนี้มีอะไรบ้าง

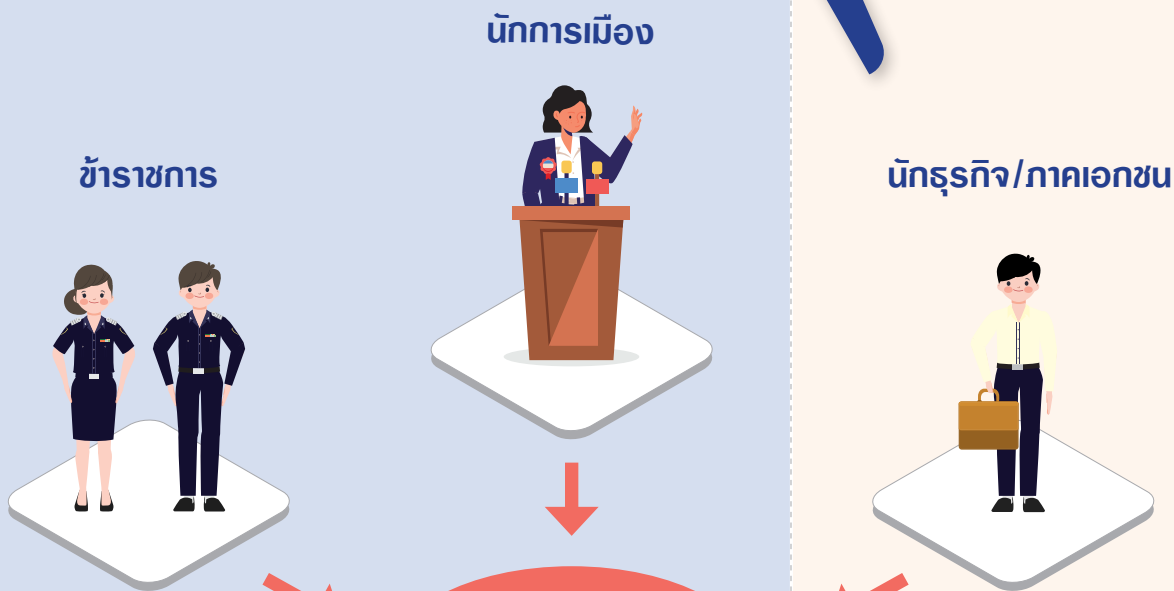
คู่มือเล่มนี้เป็นการชี้แจงและให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต หรือกรณีเอกชนไปทำผิด หรือมีส่วนในการทำผิดนั้น รวมถึงโทษที่ต้องได้รับหากได้ทำผิด ไม่ว่าจะเป็น

- ความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144 ความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคลตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 176 และหลักการพื้นฐานในการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ
- สาระสำคัญพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 โดยเกี่ยวข้องกับเอกชนในกรณีที่เอกชนสนใจเข้าร่วมเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- สาระสำคัญการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 126-128 เกี่ยวข้องกับภาคเอกชนในกรณีใดที่ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชน รวมทั้งไม่ควรให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่รัฐ ในกรณีใดหรือต้องมีมูลค่าไม่เกินเท่าไร
- สาระสำคัญพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต และแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานตามโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) ได้มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

เมื่อได้รู้รายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของภาคเอกชนแล้ว ภาคเอกชนมีสิทธิที่เอกชนจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย รวมถึงหลักการในการบริหารจัดการองค์กรที่เอกชนต้องมี ซึ่งถือว่าเป็นเกราะป้องกันจากการทุจริต ไม่ให้กระทำผิดหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เช่น การมีหลักบรรษัทภิบาลของผู้ประกอบการภาคเอกชน รวมถึงการสร้างระบบการตรวจสอบภายในกิจการ ประกอบไปด้วย

- การคุ้มครองช่วยเหลือพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 131 -135
- หลักบรรษัทภิบาลสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- การตรวจสอบภายในเพื่อป้องกันการทุจริต ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับธุรกิจบางประเภทที่ไม่ต้องถึงขั้นมีระบบตรวจสอบภายในแบบจริงจัง แต่สามารถเอาแนวทางไปปรับใช้ได้

ความมุ่งหมายของคู่มือเล่มนี้

เพื่อ

รู้ถึงผลดีของการปฏิบัติ
ตามกฎหมายและผลเสีย
ของการกระทำผิด
และโทษที่จะได้รับ

ได้รับความคุ้มครองสิทธิ
ตามกฎหมาย

สร้างเกราะป้องกัน
การทุจริต

บทที่ 1

มาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชน

1.1 สาละสำคัญความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 144

การติดสินบน เป็นปัญหาการทุจริตที่พบมากในประเทศไทย ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในการทุจริตระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจในการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่มีการแข่งขันอย่างแท้จริงและกระบวนการที่ไม่โปร่งใส มาตรการทางกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อภาคเอกชนเพื่อศึกษาหาความรู้ รวมทั้งเป็นแนวทางในการป้องกันการทุจริต หากภาคเอกชนนั้นได้มีนิติสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเริ่มต้นจากความหมายของคำว่าสินบน

สินบน คืออะไร

สินบน คือ ทรัพย์สินหรือสิ่งของเพื่อตอบแทนผู้ที่จะช่วยให้สำเร็จตามประสงค์ หรือทรัพย์สินหรือสิ่งของเพื่อจูงใจให้ผู้รับประพฤติปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมายและผู้ที่ได้ประโยชน์จากการกระทำดังกล่าว เช่น เงิน บ้าน รถ การพาไปท่องเที่ยว

สินบนเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ การบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาสินบน เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้าการลงทุนที่โปร่งใส และกระตุ้นเศรษฐกิจ

เมื่อได้ทราบความหมายของคำว่าสินบนแล้ว เราไปดูกันว่า สินบน ได้มีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไรบ้าง ซึ่งผลสำรวจอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการทุจริตในประเทศไทย ประจำปี 2563 โดยสำรวจครอบคลุมทุกกลุ่มธุรกิจในประเทศ พบว่าในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา 33% ของบริษัทในไทยได้รับผลกระทบจากการทุจริตและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยปัญหา “สินบนและการทุจริต” เป็นหนึ่งในอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ภาคธุรกิจต้องพบเจอมากที่สุด (31%) รองลงมาจากการยกยอกทรัพย์สิน (47%) และการทุจริตผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง (33%) ดังนั้น ภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ จนถึงผู้ค้ารายย่อย กิจการ ร้านค้าต่าง ๆ ต้องตระหนักในการกระทำหากมีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการติดต่อกับขาย เช่น มีการติดต่อกับขายกับทางหน่วยงานของรัฐที่มาซื้ออุปกรณ์ ต้องระมัดระวังการกระทำผิดเกี่ยวกับการให้สินบนเพื่อให้หน่วยงานของรัฐเลือกร้านค้าของตนในการซื้อสินค้านั้น ๆ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการให้สินบนเพื่อให้หน่วยงานของรัฐเลือกร้านค้าของตนในการซื้อสินค้านั้น ๆ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการให้สินบนว่า การกระทำใดที่ถือว่าเป็นความผิดฐานให้สินบน และหากมีการกระทำผิดเกิดขึ้น ประชาชนผู้ให้สินบนต้องรับโทษอย่างไร

มาตรา 144 ประมวลกฎหมายอาญา

“ผู้ใดให้ ขอบให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงาน สมาชิกสภา นิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำ อันมิชอบด้วยหน้าที่...”

เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย ไปดูกันว่า คำว่า การให้ ขอบให้ หรือรับว่าจะให้ มีความหมายอย่างไร

- ซึ่งคำว่า การให้ คือ มอบให้ หมายถึง มีการให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ และเจ้าพนักงานได้รับเอาไว้
- ขอบให้ คือ เสนอให้ หมายถึง เสนอจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์แก่เจ้าพนักงาน แม้เจ้าพนักงานจะไม่ตกลงรับก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว
- รับว่าจะให้ หมายถึง เจ้าพนักงานเป็นฝ่ายเรียก และผู้กระทำรับปากว่าจะให้ สุดท้ายก็ไม่มีมาให้เลย การรับว่าจะให้ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว แต่ถ้าผู้กระทำไม่รับปากว่าจะให้ตามที่เจ้าพนักงานเรียกร้อง ก็ไม่ถือเป็นการรับว่าจะให้ ไม่เป็นความผิดเลย

แล้วทรัพย์สินที่จะถือว่าเป็นสินบนนั้น มีลักษณะอย่างไรนั้น ขอยกตัวอย่าง เช่น ให้เงินทอง หุ่น รถยนต์ ที่ดิน โทรศัพท์ รวมถึงกระเช้า ของชำร่วยหรือขนมมณเฑียร อย่างหลังดูเหมือนเป็นน้ำใจ แต่ถ้าให้เพื่อจูงใจเจ้าพนักงาน ก็เป็นความผิดได้

- ประโยชน์อื่นใด เช่น ให้ใช้บริการต่าง ๆ ฟรี รับประทานอาหารฟรี นวดฟรี ฯลฯ
- การให้ในที่นี้รวมถึงการให้สินบนผ่านตัวกลาง เช่น ภรรยาที่จดทะเบียนสมรสและไม่จดทะเบียนสมรส ญาติ หรือเพื่อนของเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ หรือนิติบุคคลที่จ้างเพื่อเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ โดยมีเจตนาเพื่อมอบให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นความผิดตามมาตรานี้

เมื่อได้รู้ความหมายของการให้และทรัพย์สินที่ใช้ในการให้แล้ว ขั้นตอนต่อไป เราไปดูกันว่า ความหมายของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องรับผิดตามมาตรานี้ คือใคร คำว่า เจ้าพนักงาน หมายถึง เจ้าพนักงานทั่วไป ไม่รวมถึงเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ อัยการ และพนักงานสอบสวน ซึ่งจะเป็นความผิดต่างหาก เช่น ส.ส. ส.ว. นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ฯลฯ ซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดฐานให้สินบนนั้น จะต้องประกอบด้วย

1. เจ้าพนักงานจะต้องมีหน้าที่ที่จะทำเรื่องนั้นตามกฎหมายกำหนดไว้ และ
2. ต้องเป็นการจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือไม่กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ หรือประวิงการกระทำให้ล่าช้าอันมิชอบด้วยหน้าที่
3. มุลเหตุจูงใจ ได้แก่ เพื่อจูงใจให้ทำ ไม่ให้ทำ หรือประวิงการกระทำผิดกฎหมาย
4. โทษตามวรรคนี้ ได้แก่ โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ดังนั้น เอกชน ไม่ว่าจะป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ รวมถึงนิติบุคคลด้วย ตลอดถึง พ่อค้าแม่ค้า กิจการรายย่อย หากในการดำเนินธุรกิจของตนต้องไปเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องไม่กระทำการอันเป็นความผิดฐานให้สินบน ต้องดำเนินตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบราชการ เกิดบรรยากาศที่ดีในการประสานงานติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ

บุคคล/กิจการ
ร้านค้าต่าง ๆ

จ่ายสินบน

เจ้าพนักงานมีหน้าที่
ที่มีอำนาจตามกฎหมาย
กำหนดไว้

เพื่อจูงใจให้ทำ ไม่ให้ทำ หรือประวิงการกระทำผิดกฎหมาย

ตัวอย่าง : การกระทำที่ผิด

- เมื่อตำรวจจะจับ จำเลยพูดว่า ขอเถอะ อย่าจับเลย ไว้เงินให้สองหมื่น เป็นการขอให้ทรัพย์สินแก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจไม่ให้จับกุม
- เมื่อติดต่อขอให้เงิน ถือเป็น การขอให้ทรัพย์สินแล้ว ผิดสำเร็จทันที แม้จะถูกซ่อนแผนจับกุมก็ตาม
- แม้เจ้าพนักงานยอมจะรับเพื่อวางแผนจับกุม การกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว นับแต่เมื่อมีการขอให้ทรัพย์สินนั้น
- ผู้จัดการบริษัทก่อสร้าง มอบเงินให้นายกเทศมนตรีเทศบาลเมือง ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาอนุญาตให้ทำการก่อสร้างอาคารในเขตเทศบาล เพื่อจูงใจให้นายกเทศมนตรีอนุมัติให้ปลูกสร้างอาคารได้โดยเร็ว ทั้ง ๆ ที่หลักฐานการขออนุญาตก่อสร้างไม่เรียบร้อยพอที่จะอนุญาตได้ อันเป็นการมิชอบด้วยหน้าที่

ตัวอย่าง : การกระทำที่ไม่เป็นความผิด

- นายประกันให้เงินตำรวจเพื่อช่วยติดตามผู้หลบหนีหมายจับ ผู้ให้ไม่ผิด แต่พนักงานผู้รับผิด
- ให้ค่าน้ำมันตำรวจเป็นรายเดือนเพื่อให้เข้ามาตรวจภายในหมู่บ้าน ผู้ให้ไม่ผิด แต่พนักงานผู้รับผิด
- ให้เงินตำรวจเพื่อจัดการจราจรหน้าร้านอาหาร ผู้ให้ไม่ผิด แต่พนักงานผู้รับผิด

1.2 สารสำคัญของความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคลตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 176 และหลักการพื้นฐานในการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมของนิติบุคคล ในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

เมื่อได้รู้ถึงรายละเอียดของความผิดฐานให้สินบนเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญามาแล้ว ในขั้นตอนต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคล ตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 176 ว่าในกรณีของกฎหมาย ป.ป.ช. เป็นกฎหมายที่เอาผิดใคร ใครบ้างที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ตามมาตรานี้ ลักษณะของการกระทำผิดว่าเกี่ยวข้องกับภาคเอกชนอย่างไร รวมถึงหลักพื้นฐานในการกำหนดมาตรการของนิติบุคคล ในการป้องกันการให้สินบน

ความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคลตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 176

มาตรา 176 ของกฎหมาย ป.ป.ช. เรื่องความผิดฐานให้สินบนและความรับผิดของนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์หลักของกฎหมาย เอาผิดกับ “ผู้ให้” สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้นิติบุคคลมีมาตรการป้องกันสินบนที่มีประสิทธิภาพ

มาตรา 176 วสสทสร

“ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่..”

กฎหมายมาตรานี้เป็นการเอาผิดฝั่ง “ผู้ให้” สินบน ซึ่งจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งนิติบุคคลอาจเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือนิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่มาทำธุรกิจในประเทศไทยก็ได้ ในกรณีเจ้าหน้าที่ที่จะเป็นผู้รับสินบนตามมาตรานี้ มีการกำหนดเพิ่มเติมจากกฎหมายอาญา ซึ่งใครบ้าง ที่เป็น เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ มีความหมายดังนี้

เจ้าพนักงานของรัฐ หมายความว่า ข้าราชการประเภทต่าง ๆ หรือ พนักงานของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการ ป.ป.ช. ข้าราชการ นายก อบต. พนักงานการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค เจ้าพนักงานไปรษณีย์ เป็นต้น

“เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งด้านนิติบัญญัติ บริหาร ปกครอง หรือ ตุลาการ ของรัฐต่างประเทศ และบุคคลใด ๆ ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับหน้าที่ราชการให้แก่รัฐต่างประเทศ

“เจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ” หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศหรือ ผู้ได้รับมอบหมายจากองค์การระหว่างประเทศให้ปฏิบัติหน้าที่ในนามขององค์การระหว่างประเทศนั้น ซึ่งกรณีที่จะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรานี้ ประกอบด้วย

1. เป็นกรณีเอาผิดกับผู้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ เงินหรือประโยชน์อื่นใด หรือเรียกว่าสินบนนั้น ความหมายเช่นเดียวกันกับความหมายตามมาตรา 144 กฎหมายอาญา
2. ผู้ให้มีเจตนาที่จะให้ และรู้ว่าผู้ให้ตนจะให้สินบนนั้นเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ

- การให้สินบนผ่านตัวกลาง เช่น คู่สมรส ญาติ หรือเพื่อนของเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นความผิดตามมาตรา 176
- โทษตามวรรคนี้ ได้แก่ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในส่วนของนิติบุคคล ซึ่งก็คือ บุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีความสามารถ มีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบได้ตามกฎหมายเหมือนกับบุคคลธรรมดา ซึ่งได้แก่ ห้างหุ้นส่วนสามัญ และห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ซึ่งกฎหมายบังคับให้จดทะเบียน ซึ่งเมื่อจดทะเบียนแล้วก็จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล ส่วนสมาคม และมูลนิธิ หากได้จดทะเบียนตามกฎหมาย ก็มีฐานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกัน

มาตรา 176 วรรคสอง

“ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและกระทำไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น โดยนิติบุคคลดังกล่าวไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด นิติบุคคลนั้น มีความผิดตามมาตรา 176 วรรคสอง”

นิติบุคคลจะสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ แต่ก็ไม่สามารถกระทำการเหมือนกับบุคคลธรรมดาได้ทุกเรื่อง เนื่องจากนิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลสมมติที่ไม่มีชีวิต ร่างกาย ดังนั้น นิติบุคคลจึงต้องมี “ผู้แทนนิติบุคคล” เพื่อแสดงออกถึงสิทธิ หน้าที่ และความประสงค์ของนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่ง มาตรา 176 วรรคสอง เป็นการบัญญัติเอาผิดกับนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทำความผิดฐานให้สินบนซึ่งเป็นความผิดตามวรรคหนึ่ง แต่ต้องเป็นกรณีที่นิติบุคคลนั้น ไม่ได้มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด กล่าวคือ หากนิติบุคคลนั้นมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด แม้มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง นิติบุคคลนั้นก็ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 176 วรรคสอง ดังนั้น จึงต้องดูเป็นเรื่อง ๆ ไป หากเกี่ยวข้อง ก็มีความผิดมาตรา 176 วรรคหนึ่ง เช่น กรรมการผู้จัดการของบริษัทลงชื่ออนุมัติให้พนักงานจ่ายเงินเลี้ยงรับรองเจ้าพนักงานของรัฐ โดยมีเจตนาเพื่อให้เจ้าพนักงานของรัฐกระทำการโดยมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัท กรรมการผู้จัดการก็มีความผิดด้วย แต่หากกรรมการผู้จัดการไม่ได้รับรู้ หรือไม่รู้เรื่องด้วย แต่ลูกจ้างของบริษัทได้จ่ายเงินในการรับรองเจ้าพนักงานของรัฐไปโดยผลการเพื่อให้บริษัทได้รับประโยชน์ ดังนี้ กรรมการผู้จัดการก็ไม่ต้องรับผิด

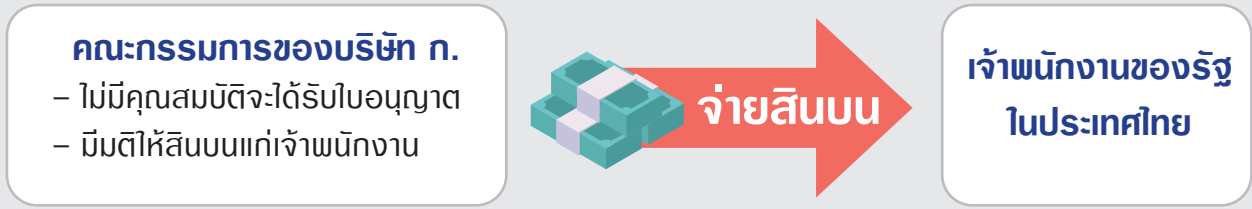
ซึ่งหากแยกองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา 176 วรรคสอง จะประกอบด้วย

1. ผู้ให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคล เช่น ลูกจ้าง ตัวแทน บริษัทในเครือ
2. ผู้ให้สินบนกระทำเพื่อ “ประโยชน์ของนิติบุคคล”
3. นิติบุคคลไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด

โทษ สำหรับนิติบุคคล คือ “ปรับ” ตั้งแต่หนึ่งเท่าแต่ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่เกิดขึ้น หรือประโยชน์ที่ได้รับ

ตัวอย่างการวินิจฉัยความรับผิดตามมาตรา 176

ตัวอย่างที่ 1 : นิติบุคคลเป็นผู้ให้สินบน (โดยผู้แทนตามกฎหมายเป็นผู้ให้หรือมีส่วนรู้เห็น)

เพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ในการออกใบอนุญาตให้แก่บริษัท

ดังนั้น กรรมการบริษัทย่อมมีความผิดตามมาตรา 176 วรรคแรก ส่วนบริษัทที่มีความผิดตามมาตรา 176 วรรคสอง

ตัวอย่างที่ 2 ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคล เช่น พนักงาน เป็นผู้ให้สินบน โดยนิติบุคคลมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมในการป้องกันการให้สินบน

เพื่อให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ในการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ของบริษัท

นาย ค. ย่อมมีความผิดตามมาตรา 176 วรรคแรก

บริษัทอาจไม่มีความผิดตามมาตรา 176

ผู้แทนตามกฎหมายของบริษัทนั้น หากไม่มีส่วนในการสั่งการหรือรู้เห็นกับการให้สินบนดังกล่าวย่อมไม่มีความผิด

มาตรการที่กล่าวถึงในมาตรา 176 วรรคสองนั้น หมายความว่า หากนิติบุคคลมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด นิติบุคคลนั้นไม่ต้องรับผิด ถึงแม้บุคคลผู้ทำความผิดมีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและทำเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลก็ตาม ดังนั้น นิติบุคคลจึงต้องมีหน้าที่ต้องวางนโยบาย หรือการจัดการที่เพียงพอเพื่อป้องกันมิให้เกิดการให้สินบนขึ้น ซึ่งลักษณะของมาตรการดังกล่าวต้องนำหลักพื้นฐานดังต่อไปนี้ไปปรับใช้ในการจัดทำมาตรการของตน มาตรการดังกล่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องการทำที่ไม่ให้เกิดการให้สินบนต้องมาจาก ผู้เป็นเจ้าของกิจการ เช่น

- การสื่อสารที่ชัดเจนถึงเจตนาพร้อมต่อต้านการให้สินบนกับพนักงาน ลูกจ้าง ตลอดจนผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล
- การจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการจัดทำและการปรับใช้มาตรการป้องกันการให้สินบน
- การชื่นชมพนักงาน ลูกจ้างที่ปฏิเสธการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบน
- การดำเนินการอย่างจริงจังกับผู้ฝ่าฝืนมาตรการป้องกันการให้สินบนของนิติบุคคล เป็นต้น

2. มีการประเมินสถานการณ์ โอกาสที่อาจเกิดการ ติดสินบนเกิดขึ้นได้กับกิจการของตน

เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจของตน อีกทั้งการประเมินความเสี่ยงยังช่วยให้นิติบุคคลขนาดกลางและขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดทางทรัพยากรบุคคลและการเงินสามารถเลือกที่จะให้ความสำคัญในการจัดการกับกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูงที่นำไปสู่การให้สินบน

3. มาตรการเกี่ยวกับกรณีที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบนต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน

โดยผู้บริหารของนิติบุคคลควรกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว และจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ รวมทั้งอาจแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาทางออกร่วมกับนิติบุคคลอื่น ๆ กรณีที่มีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่อาจกลายเป็นสินบน เช่น ค่าอำนวยความสะดวก (Facilitation Payments) ค่ารับรอง (Hospitality Expenditures) และของขวัญ (Gifts) การบริจาคเพื่อการกุศลและการบริจาคเพื่อพรรคการเมือง

4. นิติบุคคลต้องนำมาตรการป้องกันการให้สินบนไปปรับใช้กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล

- การตรวจสอบสถานะ (Due diligence) ของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับตน โดยนิติบุคคลที่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ อาจพิจารณาจ้างที่ปรึกษาภายนอก เพื่อทำการประเมินความเสี่ยง
- การจัดอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว

5. นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี

- เน้นตรวจสอบบัญชีโดยให้ความสำคัญกับรายการที่มีความเสี่ยงจะนำไปสู่การให้สินบน (risk-based approach)
- มอบหมายให้ผู้บริหารคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตรวจสอบระบบบัญชี โดยตรวจสอบเป็นระยะ
- ใช้ระบบบัญชีอย่างง่ายสำหรับผู้ประกอบการของกรมสรรพากร ซึ่งต้องการส่งเสริมให้นิติบุคคลจัดทำบัญชีชุดเดียว

6. นิติบุคคลต้องมีแนวทางการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน

- จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติ (Code of conduct) เพื่อสื่อสารนโยบายของบริษัทให้แก่บุคลากรในนิติบุคคลให้มีความชัดเจน
- การฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจต่อมาตรการป้องกันการให้สินบน

7. นิติบุคคลต้องมีมาตรการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย

- ควรมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งบนพื้นฐานของความเชื่อใจและความซื่อสัตย์สุจริต
- ผู้บริหารสนับสนุนให้พนักงานมาพูดคุยหากพบเหตุน่าสงสัยที่เกี่ยวกับการให้สินบน
- แจ้งเบาะแสการกระทำผิดมายังสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อให้มีการดำเนินการต่อไป

8. นิติบุคคลต้องตรวจสอบและประเมินผลการใช้มาตรการป้องกันการให้สินบนเป็นระยะ

- การตรวจสอบติดตามประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงมาตรการให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นจะช่วยลดทุนโดยรวม เช่น
- สอบถามข้อมูลและความคิดเห็นจากพนักงานและผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง
- ตรวจสอบเอกสารทางการเงินและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

เมื่อได้ทราบรายละเอียดหลักการพื้นฐานที่สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดทำมาตรการแล้ว ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถไปปรับใช้ให้เหมาะกับประเภทธุรกิจของตนเองได้ และหากมีข้อสงสัย สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์ให้คำปรึกษาสำหรับนิติบุคคลเพื่อป้องกันการให้สินบน

สำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ

 สำนักงาน ป.ป.ช. Anti-Bribery Advisory Service (ABAS)

 www.nacc.go.th/abas

 โทร +66 2528 4930

1.3 สารสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542

การจัดหาสินค้าหรือบริการโดยการจัดซื้อจัดจ้างหรือวิธีการอื่นใดของหน่วยงานของรัฐทุกแห่ง เป็นการดำเนินการโดยใช้เงินของแผ่นดิน ดังนั้น ต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเสนอราคาอย่างเสรี หากมีการสมยอมกัน ไม่ได้มีการแข่งขันอย่างแท้จริง จะทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ หรืออาจมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการกระทำความผิด จึงได้มีกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อรัฐขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการร่วมกันเสนอราคาโดยมิได้มีการแข่งขันจริง หรือมีลักษณะเป็นการสมยอมกัน

ดังนั้น ประชาชนทั่วไป เจ้าของกิจการต่าง ๆ ที่มีความสนใจอยากจะเข้าประกวดราคา เสนอราคา เพื่อเข้าเป็นผู้จัดหาสินค้าแก่หน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นการส่งเสริมการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ อย่างถูกต้องเป็นธรรม ป้องกันการทุจริต ส่งผลให้รัฐได้ใช้สินค้าที่มีราคาเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ประโยชน์สูงสุด ย่อมตกแก่ประชาชนผู้รับบริการบริการสาธารณะจากรัฐ

ความหมายของอ้ว คือ

การที่ผู้เสนอราคาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงกระทำการร่วมกันในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. กำหนดราคาอันเป็นการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐ หรือ
2. หลีกเลี่ยงการแข่งขันราคากันอย่างแท้จริง อันเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้เสนอราคารายหนึ่ง หรือหลายรายให้เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญา หรือ
3. เพื่อผลประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดระหว่างผู้เสนอราคาด้วยกัน

กฎหมายฉ้อคืออะไร

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 หรือที่ประชาชนทั่วไป เรียก กฎหมายฉ้อ จุดประสงค์คือ ต้องการป้องกันการกระทำที่มีลักษณะมิได้มีการแข่งขันกันอย่างแท้จริง หรือการสมยอมในการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งบทลงโทษผู้ทำผิดในการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ดังกล่าว

ทำไมต้องมีกฎหมายฉ้อ

หากมีการกระทำที่มีลักษณะสมยอมในการเสนอราคามีได้มีการแข่งขันเสนอประโยชน์สูงสุดให้แก่หน่วยงานของรัฐอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ อาจมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนในการกระทำความผิดหรือละเว้นไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ จึงได้มีการตรากฎหมายความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อรัฐขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการร่วมกันเสนอราคาโดยมิได้มีการแข่งขันจริง หรือมีลักษณะเป็นการสมยอมกัน

ใครบ้าง ที่อยู่ในบังคับของกฎหมายฉ้อ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. บุคคลที่เป็นคู่สัญญากับรัฐ
3. บุคคลคนทั่วไปที่มีส่วนร่วมกระทำผิด

สาระสำคัญของการทำผิดกฎหมายอื่น

มาตรา 4 (สมยอมราคา)

ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 4

1. ก. ข. ค. และ ง. เป็นผู้เสนอราคาในงานก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง ทั้งหมดได้ตกลงกันว่า จะเสนอราคาโดยมุ่งหมายให้รายใดรายหนึ่งเป็นผู้ได้งาน เช่น ก. ข. ค. แกล้งเสนอราคาให้สูง ทั้ง 3 รายเพื่อให้ ง. ได้งาน ซึ่งราคาที่ ง. เสนอต่ำสุดนั้นก็ยิ่งสูงกว่าราคากลางทำให้ทางราชการ เสียเปรียบ

* ทั้ง ก. ข. ค. และ ง. มีความผิดตามมาตรา 4 นี้

2. ก. ข. ค. และ ง. ต่างคนต่างเสนอราคาของตนเอง ต่อมาคนใดคนหนึ่งหรือคนอื่นเข้ามาชักชวน หรือจัดการให้มีการสมยอมในการเสนอราคา

* คนที่ชักชวนหรือจัดการดังกล่าวมีความผิดตามมาตรา 4 นี้เช่นเดียวกัน

มาตรา 5 (การจัดอื้อกัน)

ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 5

1. ก. ได้ให้ ขอให้หรือรับว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์แก่ ข.ค.ง. และ จ. เพื่อให้ ข.ค.ง. และ จ. ร่วมกันดำเนินการให้มีการสมยอมในการเสนอราคาในการประมูลงานก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง หรือเพื่อให้ ข.ค.ง. และ จ. ไม่เข้าร่วมเสนอราคาหรือถอนการเสนอราคา

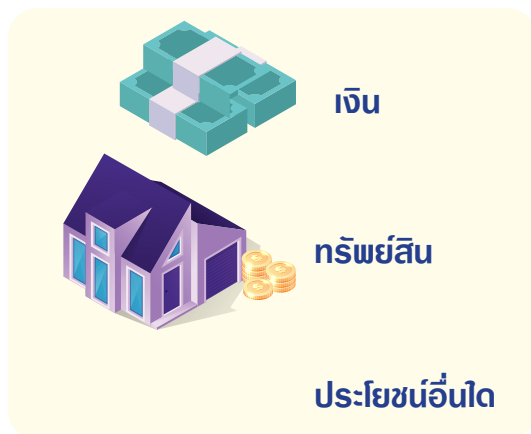
* ก. มีความผิดตามมาตรา ๕

2. กรณีตาม 1. ถ้า ข.ค.ง. และ จ. หรือบุคคลอื่นนอกจากนี้ มาเรียกรับหรือยอมจะรับเงิน หรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อกระทำการดังกล่าว กฎหมายถือว่า ก.ข.ค. และ จ. หรือบุคคลอื่นนั้น เป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วย

* ก.ข.ค.ง. และ จ. หรือบุคคลอื่นนั้น เป็นผู้กระทำผิดด้วย

แผนผังมาตรา 5

ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ เรียกรับ ยอมระงับ

เพื่อจูงใจ

- ให้ร่วมดำเนินการให้ เป็นประโยชน์แก่ผู้ใด เป็นผู้มีสิทธิทำสัญญา
- ให้เสนอราคาสูงกว่าหรือต่ำกว่า ลักษณะสินค้า บริการ หรือสิทธิที่จะได้รับ
- ไม่ให้ร่วมเสนอราคา หรือถอนการเสนอราคา

มาตรา 6 (ข่มขืนใจผู้อื่นให้จำยอม)

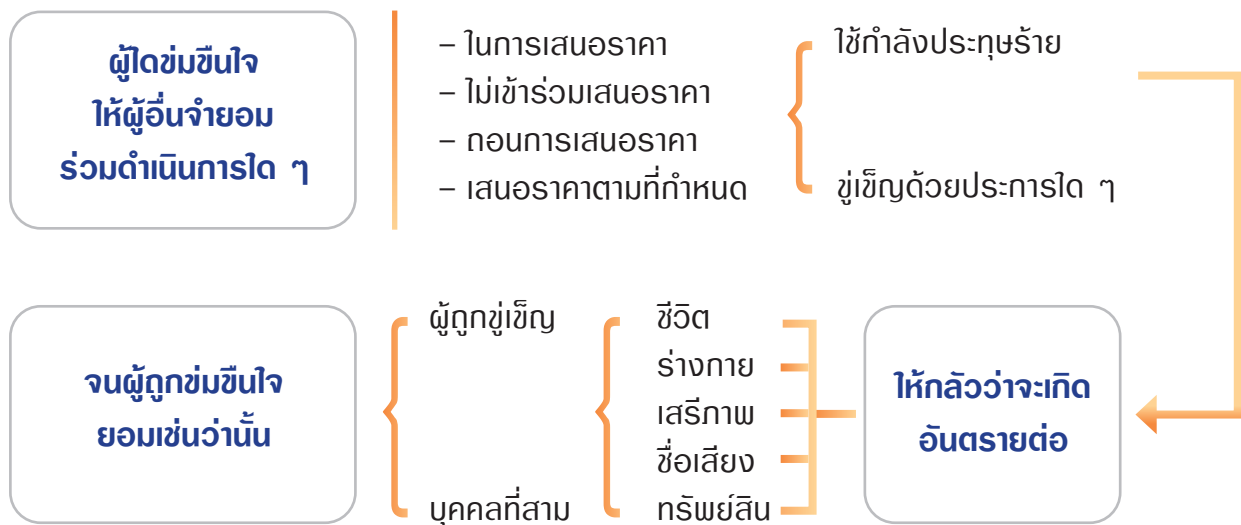
ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 6

ในการประมูลงานก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่ง ก. ซึ่งเป็นผู้เสนอราคารายหนึ่งกับพวกได้ข่มขู่ผู้เสนอราคารายอื่น ๆ ให้เข้าร่วมดำเนินการสมยอมราคา หรือไม่ให้เข้าร่วมเสนอราคาหรือถอนการเสนอราคา หรือต้องเสนอราคาตามที่กำหนด โดยขู่ว่าจะฆ่าหรือทำร้ายร่างกาย หรือทำให้เสียเสรีภาพ เสียชื่อเสียงจนผู้เสนอราคารายอื่น ๆ ต้องยอมทำตาม

* ก. กับพวกมีความผิดตามมาตรา ๖

หาก ก. กับพวกไปขู่เชื่อว่า จะกระทำการดังกล่าวต่อบุตรหรือภริยาของผู้เสนอรายอื่น ๆ ก. กับพวกก็มีความผิดตามมาตรา ๖ เช่นเดียวกัน

แผนผังมาตรา 6

มาตรา 7 (ใช้อุบายหลอกลวง, กระทำโดยวิธีอื่นใด)

ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 7

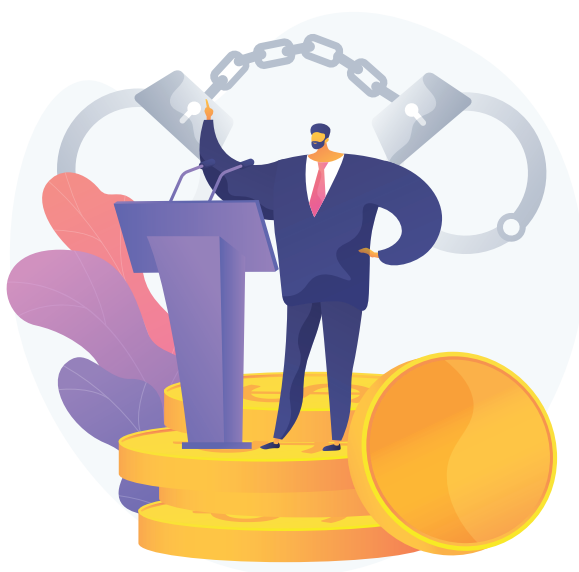
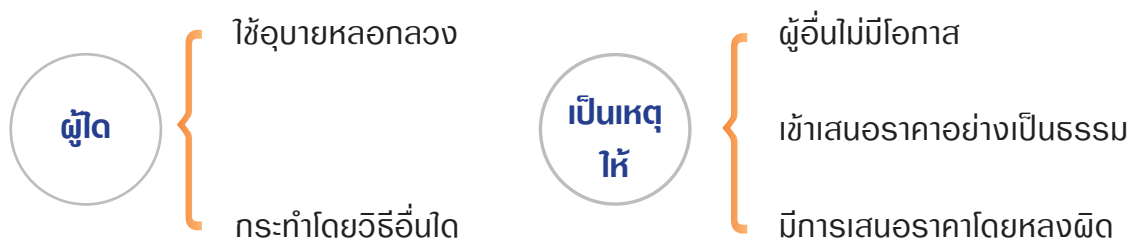
1. ก. ซึ่งเป็นผู้จะเข้าเสนอราคาในการประกวดราคางานก่อสร้างหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งได้แก้มองบอกข่าว ให้ผู้จะเสนอราคารายอื่น ๆ หลงเชื่อว่า หน่วยงานของรัฐนั้นไม่มีการประกาศประกวดราคา หรือหลอกผู้เข้าเสนอราคาให้ไปยื่นซองที่อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่มีโอกาสเข้าเสนอราคา

* ก. มีความผิดตามมาตรา 7

2. ข. ซึ่งเป็นพรรคพวกของ ก. ซึ่งจะเข้าเสนอราคาได้แอบดิ่งประกาศประกวดราคาของหน่วยงานของรัฐออกเป็นเหตุให้ผู้เสนอราคารายอื่นไม่ทราบเรื่อง

* ข. มีความผิดตามมาตรา 7

แผนผังมาตรา 7

**มาตรา 8 (เสนอราคาต่ำหรือให้ผลประโยชน์สูงกว่าปกติ เป็นเหตุให้ปฏิบัติตามสัญญาไม่ได้)
ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 8**

ในการประกวดราคางานก่อสร้างอาคารหน่วยงานของรัฐแห่งหนึ่งกำหนดราคากลางไว้ 3 ล้านบาท ก. ผู้เสนอราคารายหนึ่งได้เสนอราคาก่อสร้างเพียง 1.5 ล้านบาท โดยรู้อยู่แล้วว่าในวงเงินดังกล่าวไม่สามารถก่อสร้างอาคารให้ถูกต้องตามแบบได้ โดยหวังเพียงจะเป็นผู้มีสิทธิเข้าทำสัญญาเท่านั้น ซึ่งการก่อสร้างจะไม่ถูกต้องตามแบบ แต่ ก. จะใช้วิธีติดสินบนกรรมการตรวจการจ้างให้ยอมรับงานก่อสร้างนี้

* ก. มีความผิดตามมาตรา 8

ข้อสังเกต การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 8 นี้ ต้องเป็นกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้

แผนผังมาตรา 8

**ผู้ใดโดยทุจริต
ทำการเสนอราคา
ต่อหน่วยงานของรัฐ**

- รู้ว่าราคาที่เสนอนั้นต่ำมาก เกินกว่าปกติ จนเห็นได้ชัดว่าไม่เป็นไปตามลักษณะสินค้าหรือบริการ
- เสนอผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐสูงกว่าความเป็นจริงตามสิทธิที่จะได้รับ

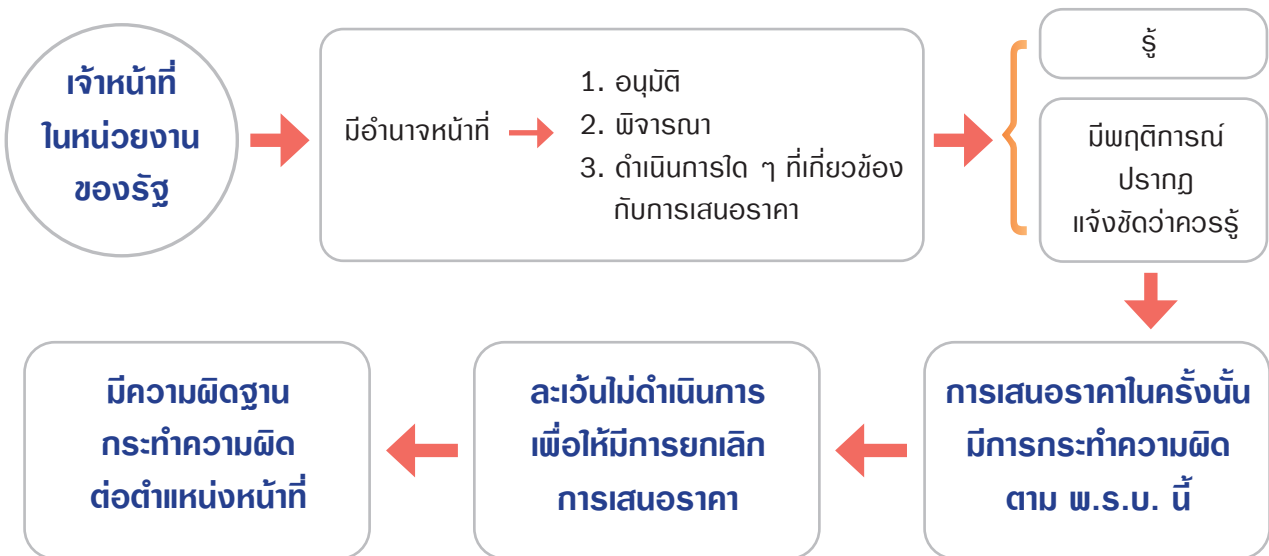
มีวัตถุประสงค์กีดกันการแข่งขันราคา เป็นเหตุให้ไม่สามารถปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามสัญญาได้

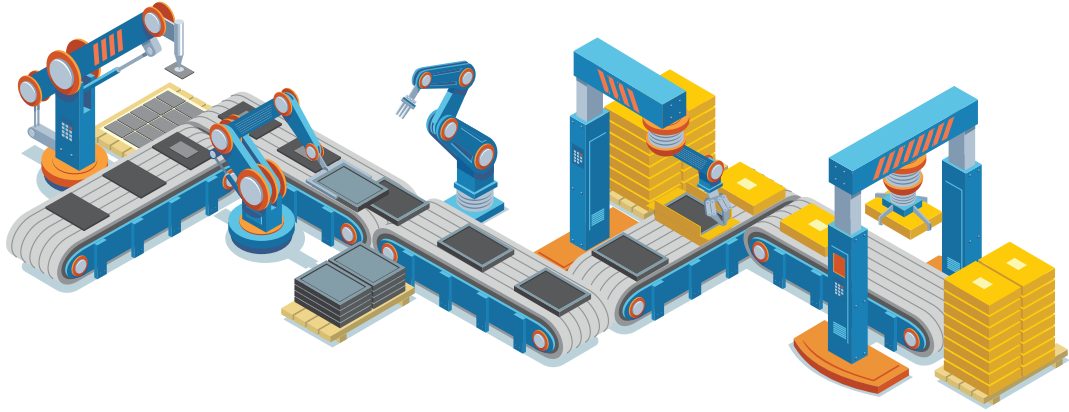
*(และหากเป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ผู้กระทำต้องชดเชยค่าใช้จ่ายให้แก่หน่วยงานของรัฐนั้นด้วย)

มาตรา 10 (รัฐหรือควรรู้ว่ามีการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. นี้ ละเว้นไม่ยกเลิกการเสนอราคา)
ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 10

1. วันยื่นซองขอเสนอราคาของหน่วยงานแห่งหนึ่ง มีผู้เสนอราคาหลายรายเจรจาต่อรองเพื่อร่วมสมยอมกัน ที่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ยื่นซอง ซึ่งคนที่มาติดต่อราชการต่างได้ยินกันทั่ว ดังนั้นก็อาจถือได้ว่าผู้มีอำนาจ หรือหน้าที่ คุณสมบัติ พิจารณา หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการสอบราคา ครั้งนั้น ควรรู้และดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิกการเสนอราคาได้ แต่หากรู้แล้วไม่ยกเลิกก็ผิดตามนี้
2. ในการประมูลงานก่อสร้างอาคารเรียนของจังหวัดหนึ่งที่มี 6 อำเภอ มีผู้ยื่นขอเพียง 3 ราย เท่านั้น คือ ก, ข และ ค แล้วผลัดกันได้งานรายละเอียด 2 อำเภอ ในราคาที่ใกล้เคียงกันและมีหลักฐานข้อมูลความเกี่ยวพันระหว่างกัน ก็อาจถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ควรรู้ว่ามีการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. นี้ อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงว่ารู้หรือควรรู้ ต้องพิจารณาตามพยานหลักฐานเป็นกรณี ๆ ไป

แผนผังมาตรา 10

มาตรา 11 (กฤษฎีกาในการออกแบบ กำหนดราคา กำหนดเงื่อนไข)

ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 11

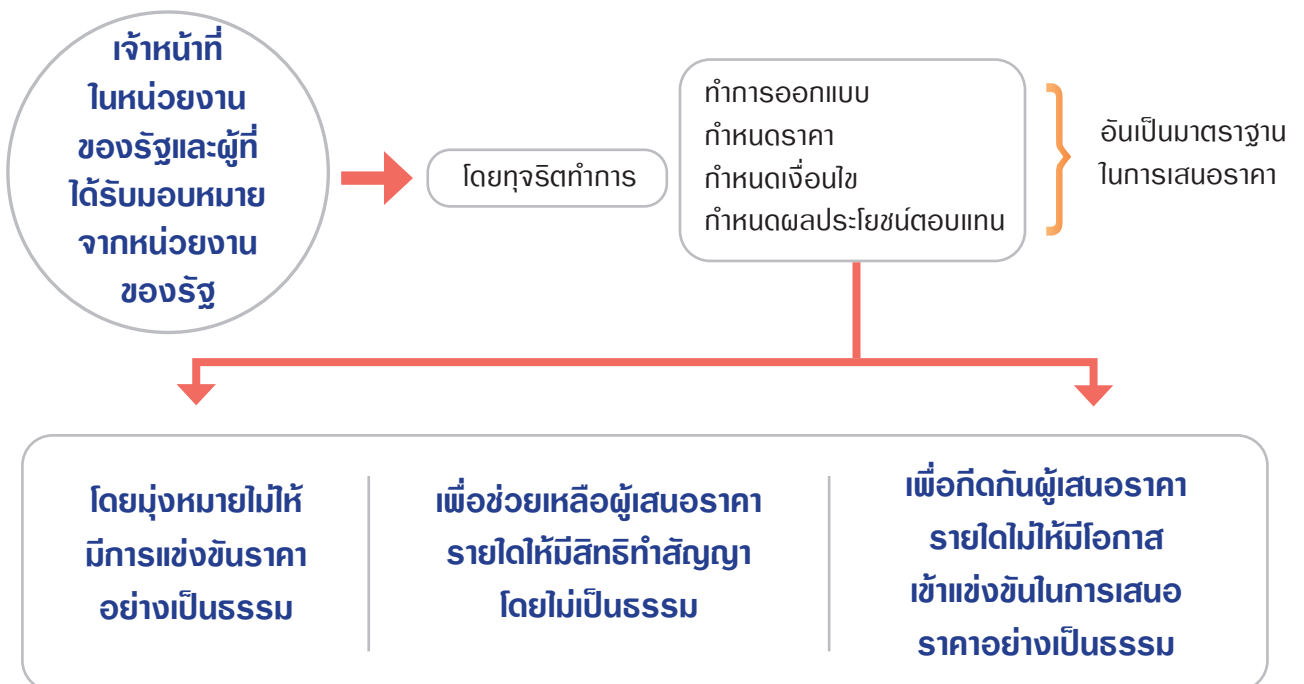
การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ต้องการจัดหาให้แคบอยู่เฉพาะพัสดุที่เป็นของเอกชนกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดหรือระบุยี่ห้อของพัสดุที่จะซื้อ

กำหนดรายละเอียดของพัสดุให้มีความยุ่งยากในการจัดหาหรือไม่สามารถทำได้ในเวลาจำกัด

กำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะเข้าเสนอราคาอย่างจำกัด เช่น เรื่องระยะเวลาของผลงานนานหลายปี จำนวนมูลค่าของผลงานที่สูงมากหรือต้องมีทุนจดทะเบียนสูงมาก

กำหนดเงื่อนไขสูงเกินความจำเป็น เช่น จำนวนเครื่องจักรขนาดใหญ่ กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรกล เป็นต้น

แผนผังมาตรา 11

มาตรา 12 (เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐกระทำผิดตาม พ.ร.บ. นี้ มีความผิดฐานกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่)

ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 12

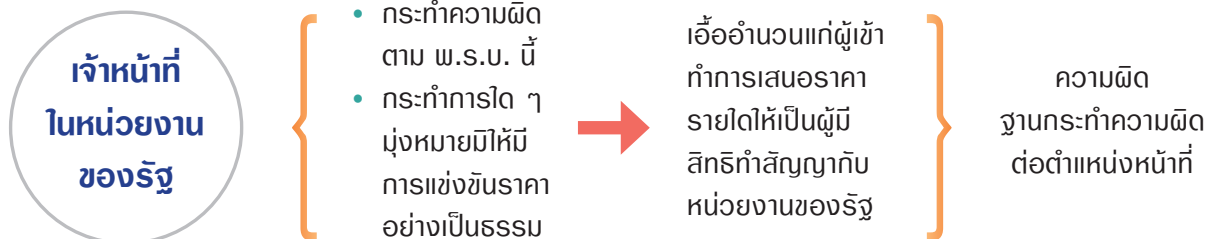
1. ก. เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ได้แอบดิ่งประกาศสอบราคาออก เพื่อช่วยเหลือผู้เสนอราคารายหนึ่ง และเพื่อไม่ให้ผู้เสนอราคารายอื่นทราบว่ามี การประกาศสอบราคา

* ก. มีความผิดฐานกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามมาตรา 12

2. ข. เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ได้ช่วยเหลือ ค. โดยปลอมหนังสือรับรองผลงานให้ ค. นำไปยื่นประกอบการเสนอราคา โดยมีเจตนาช่วยเหลือ ค. ให้ได้งานกับหน่วยงานนั้น

* ข. มีความผิดฐานกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามมาตรา 12 เช่นกัน

แผนผังมาตรา 12

ตารางเปรียบเทียบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญากับพระราชบัญญัตินี้

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามกฎหมายอาญา	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอ้าว
1. เป็นความผิดเพราะมีหน้าที่ โดยมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา และมีหน้าที่โดยตรงตามที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมาย ดังเช่น “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ ...”	1. เป็นความผิดเพราะมีฐานะ เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ มีหน้าที่โดยตรงตามที่ได้รับแต่งตั้งมอบหมายหรือไม่ เพราะกฎหมายบัญญัติว่า “เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้ใด กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้...เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่”
2. แม้เป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา แต่ไม่มีหน้าที่โดยตรงตามที่ได้รับแต่งตั้ง หรือมอบหมาย หากร่วมกระทำผิดกับเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่โดยตรง เจ้าพนักงานผู้ร่วมกระทำผิดเป็นได้เพียง “ผู้สนับสนุน”	2. เมื่อมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะ มีหน้าที่หรือไม่มีหน้าที่โดยตรง หากได้ร่วมกระทำผิดกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐด้วยกัน ถือว่าเป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิด “ไม่ใช่เพียงสนับสนุน”
3. เป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา แต่ไม่มีหน้าที่โดยตรงในการซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทริพย์ เบียดบังทริพย์ไปเป็นของตน...ไม่ผิดเจ้าพนักงาน ยกยอทริพย์ แต่ผิดยกยอทริพย์ธรรมดา	3. เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ไม่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานตนเองไปกระทำการช่มชื้นใจผู้อื่นมิให้ยื่นซองเสนอราคาของหน่วยงานรัฐตนเองหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นที่ตนเองไม่ได้สังกัดอยู่ก็เป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

มาตรา 13 (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระทำความผิดต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ)
ตัวอย่างการกระทำตามมาตรา 13

1. ก. เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ได้ไปจูงใจหรือข่มขู่ ข. ปลัดหน่วยงานส่วนท้องถิ่นให้จ่ายอรรถการเสนอราคาการจัดซื้อรายหนึ่ง ซึ่งมีการสมยอมราคากันไว้แล้ว
  - * ก. มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามมาตรา 13
2. ข. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ไปดำเนินการเพื่อจัดให้มีการฮั้วกันในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอีกจังหวัดหนึ่ง
  - * ข. มีความผิดฐานกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามมาตรา 13

1.4 สาละสำคัญการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 126 –128

ในหัวข้อต่อไปจะเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการห้ามเจ้าพนักงานของรัฐ เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ และห้ามเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชน การห้ามเจ้าพนักงานของรัฐ เข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชนภายใน 2 ปี หลังจากพ้นตำแหน่ง รวมถึงการห้ามเจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งดูผิวเผินอาจไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชนโดยตรง แต่ลองพิจารณาลงไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น การกระทำที่ห้ามเจ้าหน้าที่กระทำ ถ้าเจ้าหน้าที่ฝ่าฝืน ล้วนแต่เป็นการกระทำที่เป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมที่นำไปสู่ความอยากได้ เกิดความโลภ นำไปสู่การเรียกรับสินบน หรือมีการตกลงว่าจะให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ซึ่งเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย ประชาชนก็กลายเป็นผู้ให้สินบน เกิดวงจรการทุจริต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มีที่มาโดยเริ่มต้นจาก

แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มีการนำหลักการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของสมาชิกรัฐสภามาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ได้ นำหลักการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มากำหนดไว้เพื่อบัญญัติสาระสำคัญในการป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล

กฎหมาย ป.ป.ช. ก็ได้นำหลักเกณฑ์ตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาบัญญัติเป็นบทกฎหมายในหมวดที่ 6 มาตรา 126-128 การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

โดยมีสาระสำคัญ คือ แนวปฏิบัติในการดำรงตนระหว่างอยู่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหลังพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในระยะเวลา 2 ปี การห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐ และคู่สมรสมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนรวม และการกำหนดบทลงโทษที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับการนิโทษที่ได้อำนาจดำเนินการที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

ความเป็นมาตรฐานในการป้องกันและจัดการกับปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ คือ การตรากฎหมายออกมาบังคับใช้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. 2561

บัญญัติห้ามการกระทำอันเป็นการขัดกัน
แห่งผลประโยชน์ไว้ในหมวด 9

บัญญัติห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐ
กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์
ไว้ในหมวด 6

มาตรา 184 ถึง
มาตรา 187

มาตรา 126 ถึง
มาตรา 128

ในส่วนการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมของเจ้าพนักงานของรัฐ มีลักษณะดังนี้

- เจ้าพนักงานของรัฐได้ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้
- เจ้าพนักงานของรัฐผู้พิจารณาได้มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปแอบแฝง
- นำประโยชน์ส่วนตนเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
- เจ้าพนักงานของรัฐที่ได้นำประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรตัดสินใจ ในการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นงานอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐ

ซึ่งรูปแบบของการกระทำที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เอื้อต่อการให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งเราสามารถจำแนกการกระทำออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ได้ 10 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting benefits) ซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกันนี้ และผลจากการรับผลประโยชน์ต่าง ๆ นั้น อาจส่งผลต่อการตัดสินใจของเจ้าพนักงานของรัฐในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

ตัวอย่างเช่น การรับของขวัญจากบริษัทที่เป็นคู่สัญญา หรือบริษัทขายยา หรืออุปกรณ์การแพทย์สนับสนุนค่าเดินทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ไปประชุม เรื่องอาหารและยาที่ต่างประเทศ

2. การทำธุรกิจกับตนเอง (Self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่เจ้าพนักงานของรัฐ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยอาจจะเป็นเจ้าของบริษัทที่ทำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติ สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้งหรือเรียกได้ว่าเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

ตัวอย่างเช่น การใช้ตำแหน่งหน้าที่ทำให้หน่วยงานของรัฐ ทำสัญญาซื้อสินค้าจากบริษัทของตนเอง หรือจ้างบริษัทของตนเองเป็นที่ปรึกษา

3. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Postemployment) เป็นการที่เจ้าพนักงานของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม โดยบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสาธารณะมาก่อนมักจะรู้ข้อมูลความลับ ขั้นตอนวิธีการทำงาน หรือมีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ และใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์ให้กับบริษัทและตนเอง

ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การอาหารและยา
ลาออกจากงานราชการและไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา

4. การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) รูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ อาศัยตำแหน่งราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ที่ปรึกษานั้นสังกัดอยู่

ตัวอย่างเช่น เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของกรมสรรพากร
ก็รับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

5. การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) เป็นสถานการณ์ที่เจ้าพนักงานของรัฐใช้ประโยชน์จากการที่ตนเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง อาจจะไปหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง

ตัวอย่างเช่น เมื่อทราบว่าจะมีการซื้อขายที่ดินเพื่อทำโครงการของรัฐ
ก็จะเข้าไปซื้อที่ดินนั้นเพื่อเก็งกำไรและขายให้กับรัฐในราคาที่สูงขึ้น

6. การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เป็นการที่เจ้าพนักงานของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้น ไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปทำงานส่วนตัว

ตัวอย่างเช่น การนำเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ
กลับไปใช้ที่บ้าน การนำรถยนต์ราชการไปใช้ในงานส่วนตัว

7. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (Pork barreling) เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง

ตัวอย่างเช่น การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดตนเอง

8. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) เป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง หรืออาจจะเรียกว่า ระบบอุปถัมภ์พิเศษ

ตัวอย่างเช่น การที่เจ้าพนักงานของรัฐใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน

9. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง

ตัวอย่างเช่น เจ้าพนักงานของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่
ผู้ใต้บังคับบัญชาให้หยุดทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

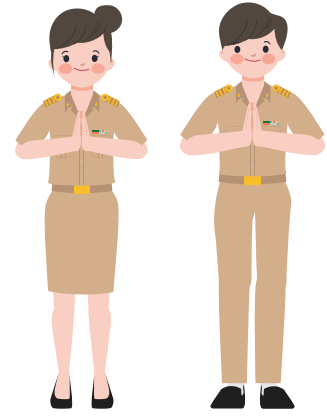
10. การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมรูปแบบอื่น ๆ คือ พฤติการณ์ของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมที่นอกเหนือจาก 9 รูปแบบดังกล่าว

ตัวอย่างเช่น การเดินทางไปราชการต่างจังหวัดโดยไม่คำนึงถึงจำนวนคน
จำนวนงาน และจำนวนวัน อย่างเหมาะสม อาทิ เดินทางไปราชการจำนวน 10 วัน
แต่ใช้เวลาในการทำงานจริงเพียง 6 วัน โดยอีก 4 วัน
เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ไว้ในหมวด 6 โดยเป็นรายละเอียดว่า มาตรา 126 และมาตรา 127 เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรแล้วทำไมต้องห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินกิจการบางอย่าง ?

คำตอบ คือ การที่กฎหมายกำหนดห้ามเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจในการอนุมัติ อนุญาต การให้สัมปทาน และลงนามในสัญญาต่าง ๆ รวมถึงอำนาจในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีมิให้ดำเนินกิจการบางอย่าง เนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่ใช้อำนาจรัฐเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม แต่กิจการที่กฎหมายกำหนดห้ามนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น ซึ่งอาจทำให้ประชาชนหรือสังคมเกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่าจะมีการใช้อำนาจหน้าที่หรือการดำเนินการใด ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือพวกพ้องหรือไม่ จึงได้มีการกำหนดห้ามไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มาตรา 126

**ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐ
เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ
และห้ามเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชน**

ในขณะดำรงตำแหน่ง

มาตรา 126 กำหนดห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการตาม มาตรา 126 (1) - (4) คือ

- (1) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ
- (2) เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ
- (3) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หรือเข้าเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะผูกขาดตัดตอน เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว
- (4) เข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชนในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 127

**ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐ
เข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชน**

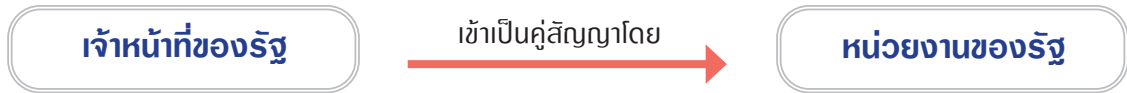
ภายใน 2 ปี หลังจากพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา 127 กำหนดห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการตาม มาตรา 126 (4) คือ ห้ามเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจของเอกชนในฐานะกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือลูกจ้าง ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในขั้นตอนนี้ เป็นการอธิบายให้เห็นถึงลักษณะของกิจการที่ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1. การเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ตนเองมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรา 126 (1) - (3) ซึ่งเป็นกิจการที่ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการในขณะดำรงตำแหน่งตามมาตรา 126 ดังนี้

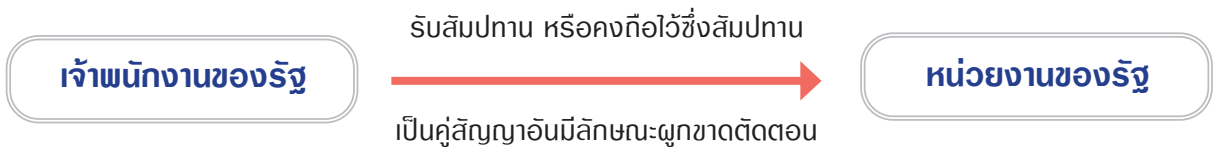
1.1 เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐ ตามมาตรา 126 (1)

1.2 เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 126 (2)

1.3 รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ตามมาตรา 126 (3)

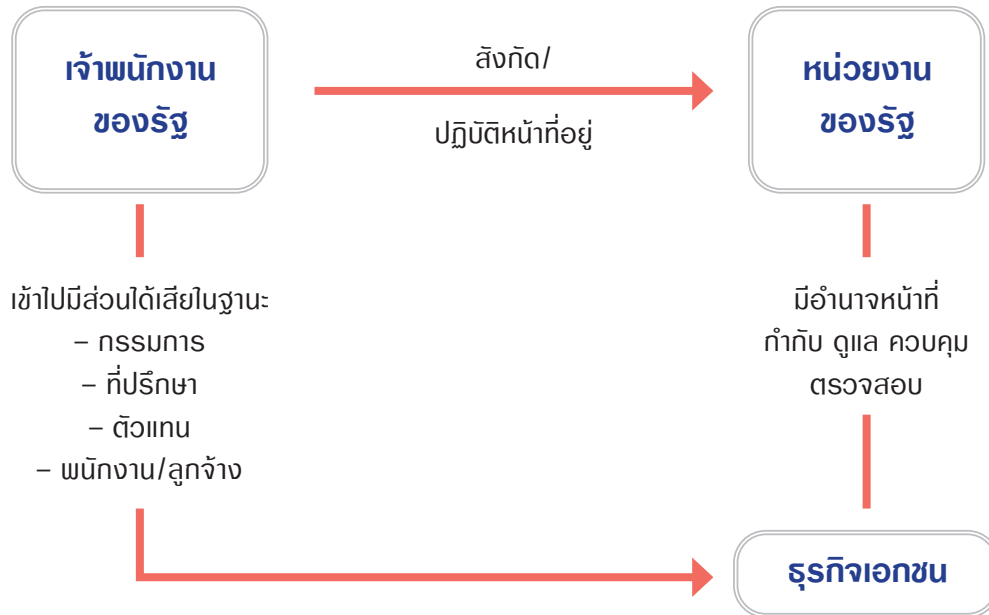
1.4 เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ตามมาตรา 126 (3)

โดยหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐเข้าเป็นคู่สัญญาหรือรับสัมปทานนั้น ต้องเป็นหน่วยงานที่เจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อมในการกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดี

หมายเหตุ* กรณีเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนตามมาตรา 126 (2) และ (3) สามารถถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัดได้ไม่เกิน 5% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ หากถือหุ้นเกิน 5% หรือเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน จะต้องดำเนินการไม่ให้มีลักษณะดังกล่าวภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง

2. เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน ลูกจ้างของธุรกิจของเอกชนที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่อยู่ ตามมาตรา 126 (4) ซึ่งเป็นกิจการที่ห้ามเจ้าพนักงานของรัฐดำเนินการทั้งในขณะดำรงตำแหน่งตามมาตรา 126 และหลังพ้นจากตำแหน่งภายใน 2 ปี ตามมาตรา 127

ซึ่งการเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจเอกชนดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมได้ เนื่องจาก

- 1) โดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ
- 2) อาจกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น

มาตรา 126 และมาตรา 127 นั้น เป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐเฉพาะตำแหน่งที่กฎหมายกำหนดไว้ดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีรายละเอียดและความแตกต่าง ดังนี้

ความแตกต่างระหว่างมาตรา 126 กับมาตรา 127		
มาตรา 126	ความแตกต่าง	มาตรา 127
1.ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ 2.ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3.ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง 4.ผู้บริหารท้องถิ่น *ดูรายละเอียดในตารางตำแหน่งที่อยู่ภายใต้บังคับตามมาตรา 126	ตำแหน่งที่ห้ามดำเนินการ	1.ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ 2.ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง 3.ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง *ดูรายละเอียดในตารางตำแหน่งที่อยู่ภายใต้บังคับตามมาตรา 127
ห้ามคู่สมรส และผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส	ห้ามคู่สมรส	ไม่ห้ามคู่สมรสดำเนินการ
มาตรการ 126 ห้ามดำเนินการตาม (1) – (4)	กิจการที่ห้ามดำเนินการ	มาตรา 127 ห้ามดำเนินการเฉพาะมาตรา 126 (4)
บังคับใช้ขณะดำรงตำแหน่ง	ช่วงเวลาที่ห้าม	บังคับใช้หลังพ้นจากตำแหน่ง
จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	โทษ	จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในการติดต่อประสานงาน รวมถึงการขอใบอนุญาตต่าง ๆ บางกรณีระบบราชการมีขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ภาคเอกชนที่มีเวลาเร่งรีบ เนื่องด้วยการประกอบธุรกิจที่ต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องการความสะดวกรวดเร็ว จึงอาศัยโอกาสนี้ติดสินบนกับเจ้าหน้าที่เพื่อความสะดวก รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ก็เหมือนเป็นการประวิงเวลาเพื่อรอประชาชนให้เงินหรือทรัพย์สินเพื่อจะได้ดำเนินการให้ นอกจากนี้ สภาพของสังคมไทย เป็นสังคมช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การไปมาหาสู่มักมีของติดไม้ติดมือไปด้วย ซึ่งบางทีมีผลต่อการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ที่กล่าวมาเป็นปัจจัยไปสู่การก่อให้เกิดการทุจริตทั้งสิ้น มาตรา 128 กฎหมาย ป.ป.ช. จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับทรัพย์สินว่า กรณีใดที่ห้ามรับทรัพย์สิน กรณีใดที่รับได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทำไมต้องห้าม

เจ้าพนักงานของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

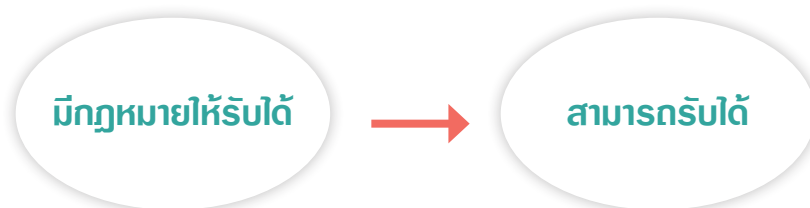

กฎหมายกำหนดให้การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐเป็นความผิดเนื่องจากการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าพนักงานของรัฐอาจทำให้ประชาชนหรือสังคมเกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่าจะมีการใช้อำนาจหน้าที่หรือการดำเนินการใด ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ได้ทรัพย์สินนั้นหรือไม่ ทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้น แม้ว่าในความเป็นจริงเจ้าพนักงานของรัฐผู้นั้นได้รับมาจริงโดยมิได้มีการใช้อำนาจหน้าที่หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้ทรัพย์สินนั้นก็ตามแต่การจะพิสูจน์ให้ประชาชนสิ้นสงสัยนั้นกระทำได้ยากและอาจนำไปสู่การทุจริตในรูปแบบของการรับสินบนโดยใช้อำนาจหน้าที่หรือใช้ดุลยพินิจเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้ให้ทรัพย์สิน

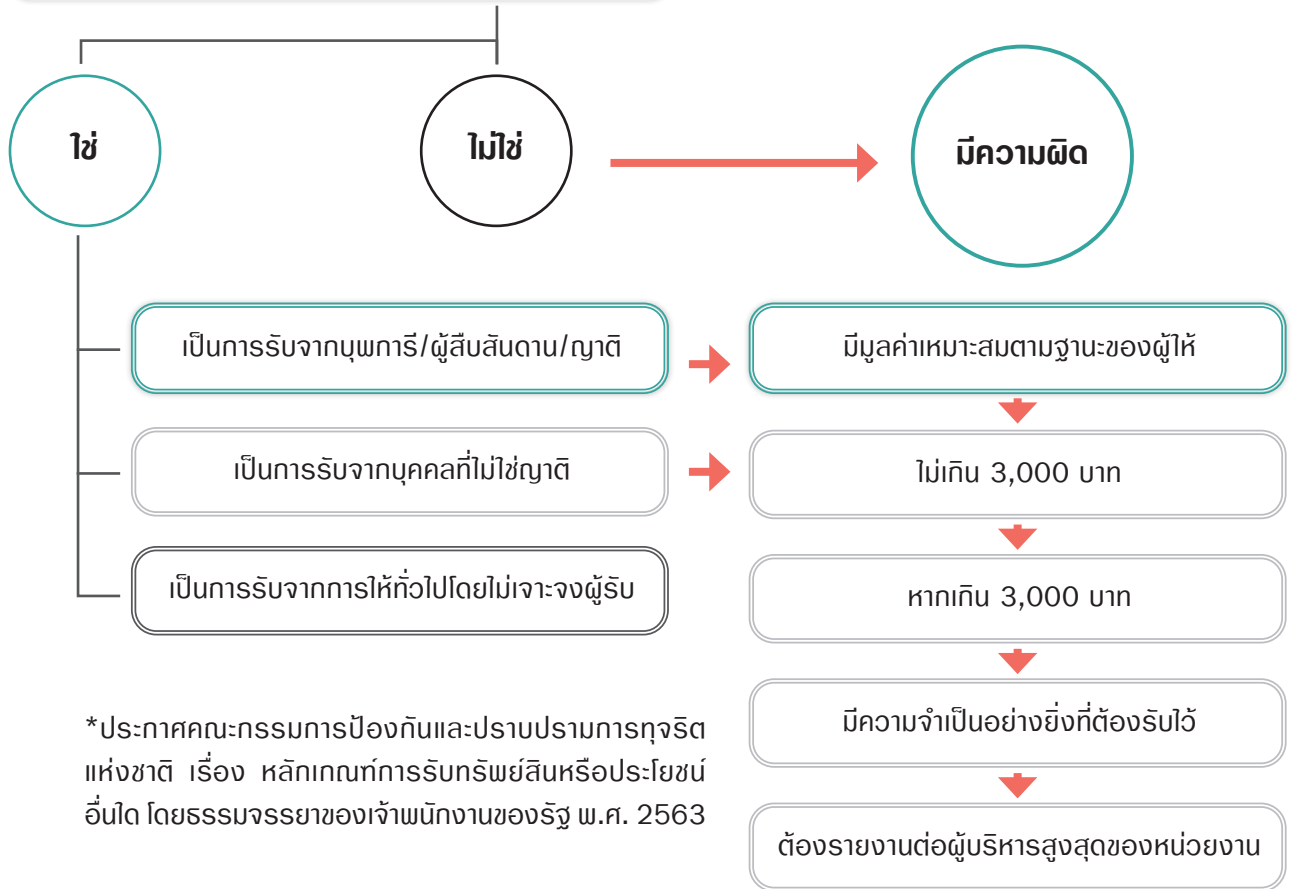
เจ้าพนักงานของรัฐตำแหน่งใดบ้าง ที่ต้องห้ามตามกฎหมายนี้

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดควรพิจารณา ดังนี้
มีกฎหมายให้รับได้หรือไม่

เป็นการรับโดยธรรมจรรยาหรือไม่?

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเกิน 3,000 บาท จะต้องทำอะไร ?

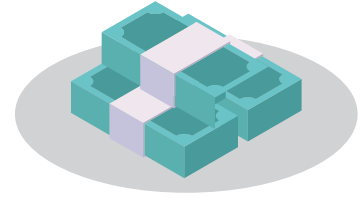
หากเจ้าพนักงานของรัฐมีการรับทรัพย์สินเกิน 3,000 บาท โดยมีความจำเป็นอย่างยั้งที่ต้องรับไว้ เพื่อเป็นการรักษาไมตรี มิตรภาพ หรือความสัมพันธ์อันดี จะต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1** ต้องแจ้งรายละเอียดตามแบบฟอร์มที่กำหนดภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับทรัพย์สินต่อผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนแล้วแต่กรณี
- 2** ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนวินิจฉัยว่าจะให้รับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดนั้นหรือไม่
- 3** หากมีคำสั่งว่าไม่สมควรรับไว้ก็ให้ส่งคืนทรัพย์สินนั้นแก่ผู้ให้โดยทันที หรือหากไม่สามารถคืนได้ให้ส่งมอบเป็นสิทธิของหน่วยงานโดยเร็ว

หากเจ้าพนักงานของรัฐ ฝ่าฝืน จะต้อง รับโทษ ดังนี้

จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน
60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.5 สาธารณประโยชน์พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริตและแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานตามโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP)

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ สอดคล้องกับหลักการความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ เน้นการส่งเสริมให้ภาคประชาชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตซึ่งเหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการที่จะเข้ามาเสนอราคา ผู้สังเกตการณ์เพื่อประกอบกิจการให้แก่หน่วยงานรัฐ

โดยเนื้อหาของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดประเภทการจัดซื้อจัดจ้างไว้หลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไป การจ้างที่ปรึกษาและการจ้างออกแบบหรือควบคุมงาน การทำสัญญา การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุ การทำงานการบริหารพัสดุ การอุทธรณ์และบทกำหนดโทษ

ในหมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของรัฐ จัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ตั้งแต่การจัดทำร่างขอบเขตงาน (TOR) จนถึงสิ้นสุดโครงการ รวมทั้งให้หน่วยงานเจ้าของโครงการ ผู้เสนอราคาและผู้สังเกตการณ์ จัดทำบันทึกข้อตกลงคุณธรรม

การกระทำได้ดังกล่าว ถือว่าเป็นการให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลสร้างความโปร่งใส ส่งเสริมความเป็นธรรม ป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งการสร้างจุดเด่นคือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งเป็นผู้สังเกตการณ์ในข้อตกลงคุณธรรม และการให้สาธารณะสาธาณชนตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ หากประชาชนพบความผิดปกติของข้อมูล หรือข้อสังเกตประการใด สามารถรายงานความผิดปกติหรือพฤติกรรมที่น่าเชื่อว่าอาจนำไปสู่การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างได้ทุกเวลา เช่น ความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำสเปคหรือ ร่างทีโออาร์ (TOR) ซึ่งเนื้อหาสาระของหมวด 2 นี้ ประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต

มาตรา	เนื้อหาตามตัวบท	ประเด็นสำคัญ
16	<p>เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้</p>	<p>สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ให้มีบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ในขั้นตอนของการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐภายใต้หลักความโปร่งใสเพื่อป้องกันการทุจริต</p>
17	<p>ในการดำเนินการตามมาตรา 16 คณะกรรมการ ค.ป.ท. อาจกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตามมาตรา 18 ก็ได้ ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้าง ที่ต้องจัดทำข้อตกลงคุณธรรมดังกล่าวให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยอย่างน้อยให้คำนึงถึงวงเงินของการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรการป้องกันการทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต และความคล่องตัวในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยคณะกรรมการ ค.ป.ท. อาจกำหนดวิธีการนอกเหนือจากวรรคหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>คณะกรรมการ ค.ป.ท. อาจกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตามมาตรา 18</p>
18	<p>ข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้จัดทำเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการและผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอ โดยฝ่ายหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอต้องตกลงกันว่า จะไม่กระทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง และให้มีผู้สังเกตการณ์ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์ที่จำเป็นต่อโครงการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดของพัสดุที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้างและร่างเอกสารเชิญชวนจนถึงขั้นตอนสิ้นสุดโครงการ โดยผู้สังเกตการณ์ต้องมีความเป็นกลางและไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในโครงการการจัดซื้อจัดจ้างนั้น แล้วให้รายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. ทราบด้วย</p>	<p>การจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) ตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐคือ “ข้อตกลงร่วมกันว่าจะไม่กระทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างระหว่างหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการ ผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอและผู้สังเกตการณ์”</p>

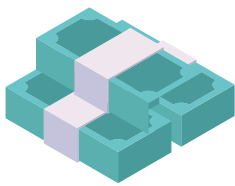
มาตรา	เนื้อหาตามตัวบท	ประเด็นสำคัญ
	<p>แนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการแบบของข้อตกลงคุณธรรม การคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ และการจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา</p>	
19	<p>ในการดำเนินการตามมาตรา 16 คณะกรรมการ ค.ป.ท. อาจกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตามมาตรา 18 ก็ได้ ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างที่ต้องจัดทำข้อตกลงคุณธรรมดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยอย่างน้อยให้คำนึงถึงวงเงินของการจัดซื้อจัดจ้าง มาตรการป้องกันการทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต และความคล่องตัวในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย</p> <p>คณะกรรมการ ค.ป.ท. อาจกำหนดวิธีการนอกเหนือจากวรรคหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา</p>	<p>ก่อนเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าว ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตามกำหนด หากมีความประสงค์ยื่นข้อเสนอต่อหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำมาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมขององค์กร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเข้าร่วมโครงการดังกล่าว</p>

ประกาศคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต
เรื่อง แนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
แบบของข้อตกลงคุณธรรม การคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ และการจัดทำรายงาน
ตามมาตรา 17 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

ประเด็นสำคัญของมาตรา 17 คือ

“คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม ตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตามมาตรา 18”

ก่อนเริ่มต้นกระบวนการดำเนินโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (มาตรา 17)

หน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการจัดซื้อจัดจ้างได้รับความเห็นชอบงบประมาณที่มีวงเงินตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป จากหน่วยงานที่มีอำนาจในการพิจารณา

แจ้งข้อมูลภายใน 15 วันทำการนับแต่วันที่ได้รับความเห็นชอบวงเงินงบประมาณ

คณะกรรมการ ค.ป.ท. พิจารณาคิดเลือกให้หน่วยงานเข้าร่วมโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม

โดยคณะกรรมการ ค.ป.ท. จะพิจารณาคัดเลือกโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) โครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีวงเงินตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป
- (2) โครงการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือเป็นที่สนใจของประชาชน
- (3) โครงการจัดซื้อจัดจ้างที่มีลักษณะเป็นโครงการที่ซับซ้อน
- (4) โครงการที่มีความเสี่ยงในการทุจริต
- (5) โครงการที่คาดว่าจะมีการดำเนินการแน่นอน
- (6) โครงการที่หน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการพิจารณาเสนอโครงการให้จัดทำข้อตกลงคุณธรรม

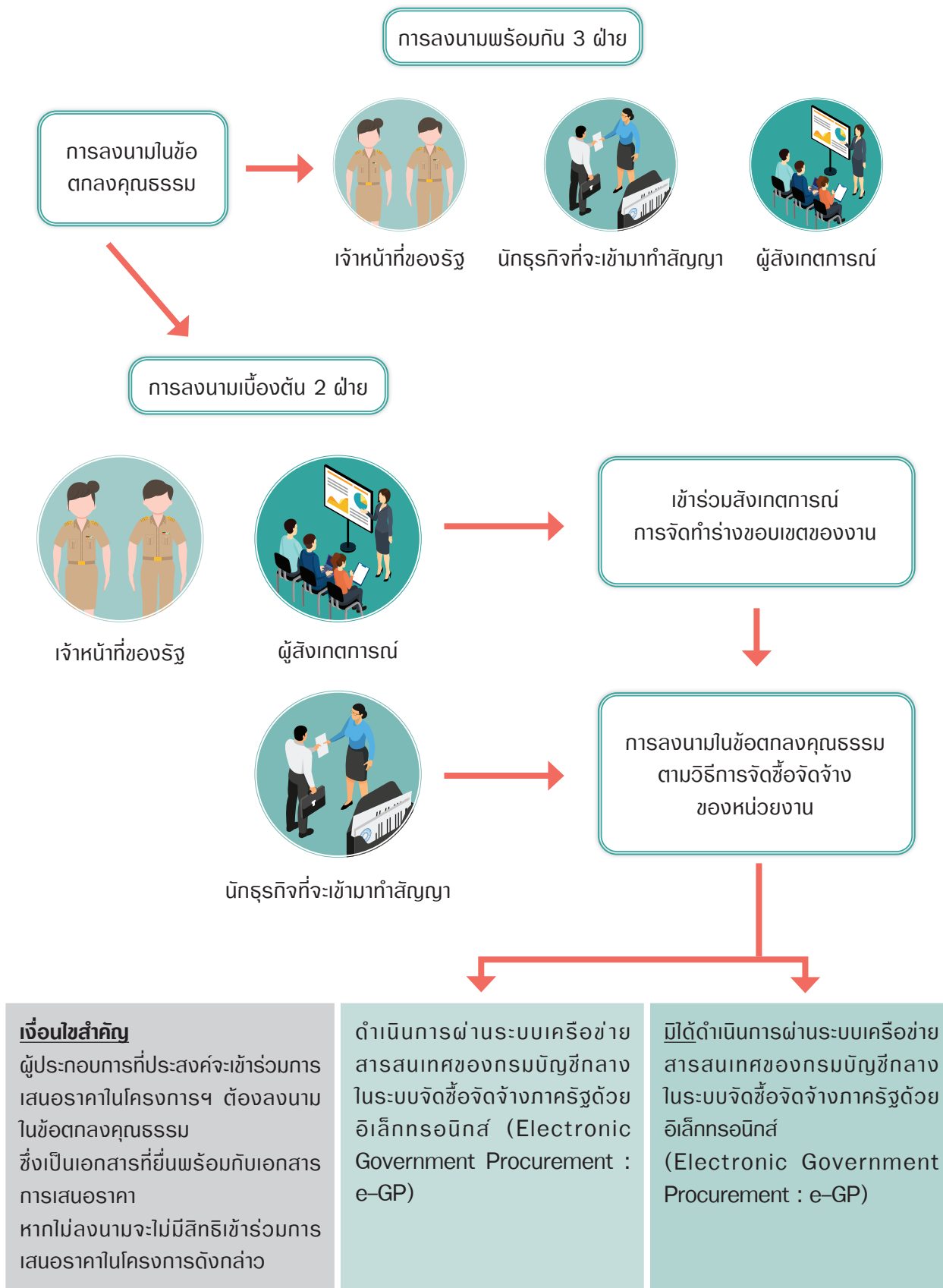
ประเด็นสำคัญของมาตรา 18 คือ

“การจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) ตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คือ ข้อตกลงร่วมกันว่าจะไม่กระทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างระหว่างหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอ และผู้สังเกตการณ์”

หน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม

แนวทางและวิธีการดำเนินโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม

คุณลักษณะ:

เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับโครงการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าว มีความเป็นกลาง และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการนั้น ๆ

กระบวนการคัดเลือก

สามารถดำเนินการได้ 2 วิธี ดังนี้

- 1) องค์กรที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. มอบหมายเป็นผู้พิจารณาเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมขึ้นบัญชีรายชื่อผู้สังเกตการณ์
- 2) การเปิดรับสมัครเป็นการทั่วไปผ่านกรมบัญชีกลางหรือองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

เมื่อได้รับรายชื่อผู้สนใจให้ตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น และจำแนกประเภทตามความเชี่ยวชาญ นำเสนอคณะกรรมการ ค.ป.ท. เพื่อทราบ จากนั้นจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องข้อตกลงคุณธรรมแก่ผู้สังเกตการณ์

ผู้สังเกตการณ์**แนวทางการปฏิบัติงาน**

- 1) ประชุมจัดทำแผนการปฏิบัติงานของผู้สังเกตการณ์ โดยหารือร่วมกับหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม
- 2) หน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการต้องสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมให้แก่ผู้สังเกตการณ์รวบรวมและศึกษาข้อมูล
- 3) รายงานผลการสังเกตการณ์ต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. เดือนละ 1 ครั้ง เพื่อใช้ประกอบการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน
- 4) หากพบกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตให้ผู้สังเกตการณ์แจ้งไปยัง
  - หน่วยงานรัฐเจ้าของโครงการ
  - องค์กรที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. มอบหมาย
 เพื่อให้รายงานต่อไปยังคณะกรรมการ ค.ป.ท. แต่หากหน่วยงานของรัฐเจ้าของโครงการยังไม่มี การชี้แจงหรือปรับปรุงแก้ไข ให้ผู้สังเกตการณ์แจ้งไปยัง
  - องค์กรที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. มอบหมาย
 เพื่อรายงานไปยังคณะกรรมการ ค.ป.ท. ตรวจสอบข้อเท็จจริง

เมื่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. ตรวจสอบแล้วพบว่ามี การกระทำความผิดจริงให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

การประเมินผล

เมื่อสิ้นสุดโครงการ

ผู้สังเกตการณ์ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลโครงการเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. ภายในระยะเวลาที่กำหนด ได้แก่ กรณีดำเนินโครงการไม่เกิน 1 ปี ต้องรายงานผลประเมินไม่เกิน 1 เดือน หลังจกสิ้นสุดโครงการ และกรณีดำเนินโครงการเกินกว่า 1 ปี ต้องรายงานผล ทุกสิ้นปีงบประมาณจนกว่าจะสิ้นสุดโครงการ

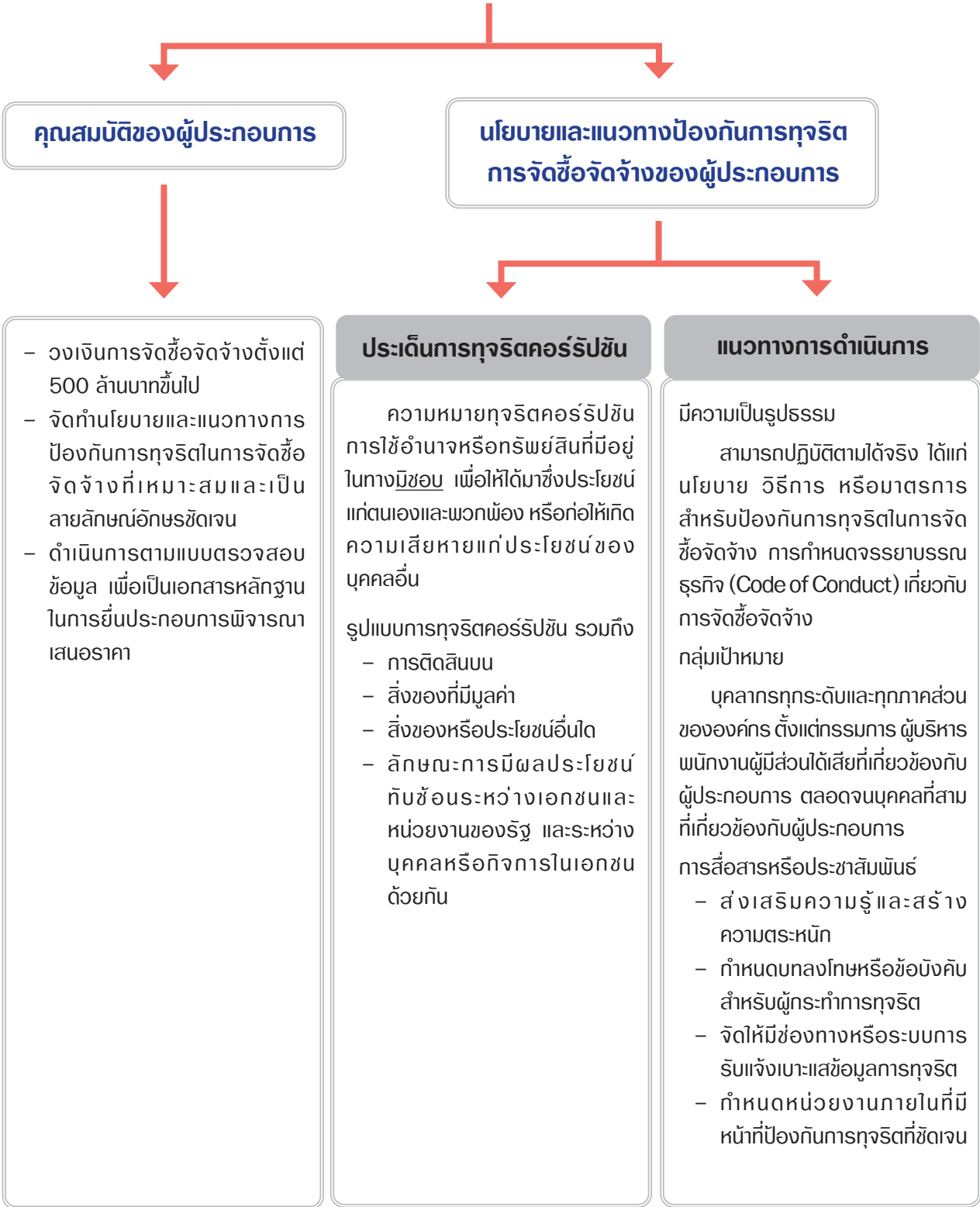
การประเมินผลความสำเร็จโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม

กรมบัญชีกลางถือเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการประเมินดังกล่าว โดยประเมินจากแหล่งที่มาของข้อมูลจำนวน 3 แหล่ง ได้แก่

- 1) รายงานของผู้สังเกตการณ์หรือข้อร้องเรียน
- 2) การเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางในระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) และ
- 3) แบบประเมินโครงการข้อตกลงคุณธรรมจากผู้สังเกตการณ์และหน่วยงานเจ้าของโครงการ

ประกาศคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต
เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ประกอบการ
ต้องจัดให้มีตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

ม. 19 มาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ประกอบการต้องจัดให้มี

คุณสมบัติของผู้ประกอบการ

- วงเงินการจัดซื้อจัดจ้างตั้งแต่ 500 ล้านบาทขึ้นไป
- จัดทำนโยบายและแนวทางการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมและเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน
- ดำเนินการตามแบบตรวจสอบข้อมูล เพื่อเป็นเอกสารหลักฐานในการยื่นประกอบการพิจารณาเสนอราคา

นโยบายและแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของผู้ประกอบการ

ประเด็นการทุจริตคอร์รัปชัน

ความหมายทุจริตคอร์รัปชัน การใช้อำนาจหรือทรัพย์สินที่มีอยู่ในทางมิชอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของบุคคลอื่น

รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึง

- การติดสินบน
- สิ่งของที่มีมูลค่า
- สิ่งของหรือประโยชน์อื่นใด
- ลักษณะการมีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างเอกชนและหน่วยงานของรัฐ และระหว่างบุคคลหรือกิจการในเอกชนด้วยกัน

แนวทางการดำเนินการ

มีความเป็นรูปธรรม สามารถปฏิบัติตามได้จริง ได้แก่ นโยบาย วิธีการ หรือมาตรการสำหรับป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดจรรยาบรรณธุรกิจ (Code of Conduct) ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง

กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรทุกระดับและทุกภาคส่วนขององค์กร ตั้งแต่กรรมการ ผู้บริหาร พนักงานผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ ตลอดจนบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการ

การสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์

- ส่งเสริมความรู้ และสร้างความตระหนัก
- กำหนดบทลงโทษหรือข้อบังคับสำหรับผู้กระทำการทุจริต
- จัดให้มีช่องทางหรือระบบการรับแจ้งเบาะแสข้อมูลการทุจริต
- กำหนดหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่ป้องกันการทุจริตที่ชัดเจน

แผนภาพสรุปภาพรวมของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560
หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง
และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
และผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต

แนวทางดำเนินการป้องกันการทุจริต
ในการจัดซื้อจัดจ้างหน่วยงานภาครัฐ

การจัดทำข้อตกลงคุณธรรม
(Integrity Pact : IP)
(มาตรา 17 - 18)

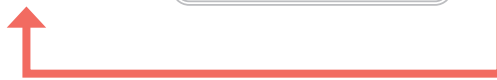
มาตรฐานขั้นต่ำของนโยบาย
และแนวทางป้องกันการทุจริต
การจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ประกอบการต้องจัดให้มี
(มาตรา 19)

หน่วยงานรัฐ
เจ้าของโครงการ

ผู้ประกอบการ
ที่จะเข้ายื่นข้อเสนอ

ผู้สังเกตการณ์
จากภาคประชาชน
(มาตรา 16)

ประโยชน์

- ป้องกันและต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- พัฒนาความโปร่งใส ตรวจสอบได้
- บริหารองค์กรให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 หมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต แนวทางการดำเนินการป้องกันการทุจริตสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักการของโครงการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมผ่านการดำเนินการร่วมกัน 3 ฝ่าย ประกอบด้วย หน่วยงานรัฐ เจ้าของโครงการ ผู้ประกอบการภาคเอกชนที่มีความประสงค์เข้าร่วมการเสนอราคาในโครงการ และผู้สังเกตการณ์จากภาคประชาชน นำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับโครงการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน ประกอบกับการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนจัดทำมาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางการป้องกัน การทุจริตสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความเหมาะสมกับองค์กรของตนเอง เพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการบริหารองค์กรให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การให้ประชาชนมีส่วนร่วมนี้ ประชาชนในที่นี้หมายความว่ารวมถึง เจ้าของกิจการ ผู้ที่เข้าร่วมการประกวดราคา แต่ไม่ได้รับคัดเลือก รวมถึงประชาชนคนอื่นที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ก็ยังสามารถร่วมเป็นหูเป็นตาสอดส่องการกระทำผิดของหน่วยงานของรัฐด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า ตรวจสอบได้ ถือว่าเป็นการเพิ่มบทบาทให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในครั้งนี้จะกลายเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและขจัดปัญหาทุจริตให้หมดไปจากสังคมไทย

บทที่ 2

หลักเกณฑ์คุ้มครองช่วยเหลือ
ผู้ประกอบการภาคเอกชน
เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ
กิจการ

2.1 สาธารณภัยการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดีตามกฎหมาย ป.ป.ช. มาตรา 131 – 135

เมื่อเอกชนได้มีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีการติดสินบนเจ้าพนักงานเกิดขึ้น ไม่ว่าจะป็นลักษณะการทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมาย ป.ป.ช. หรือการเข้าร่วมการเสนอราคา การประกวดราคา ตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา หรือกฎหมายจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ประกอบการที่จะเข้ายื่นข้อเสนอหรือประชาชนผู้สังเกตการณ์ รวมถึงผู้ที่แจ้งเบาะแสว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการที่มีลักษณะขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม บุคคลเหล่านี้อาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ป.ป.ช. ว่าด้วยการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน และการกันบุคคลไว้เป็นพยาน ซึ่งกฎหมายคุ้มครองพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยานมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ที่มาของกฎหมายคุ้มครองพยานและการกันบุคคลไว้เป็นพยาน

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศให้ความสำคัญเรื่องการชี้เบาะแสของประชาชน และการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ซึ่งเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ต่อต้านหรือชี้เบาะแสโดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

ด้วยเหตุดังกล่าวกฎหมาย ป.ป.ช. จึงได้มีการบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองช่วยเหลือพยานไว้ในหมวดที่ 7 การคุ้มครองส่งเสริมป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยมีสาระสำคัญคือ

- (1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้แจ้งเบาะแสจะต้องถูกเก็บรักษาเป็นความลับ
- (2) ผู้แจ้งเบาะแสต้องได้รับความคุ้มครองให้สามารถย้ายสถานที่ทำงานได้
- (3) ผู้แจ้งเบาะแสต้องไม่ถูกลงโทษทั้งคดีอาญา วินัย และแพ่ง
- (4) ในกรณีมีส่วนกระทำผิด แต่ได้ให้เบาะแสที่มีประโยชน์และสำคัญ อาจได้รับกันเป็นพยาน

การคุ้มครองพยาน คือ อะไร

การคุ้มครองพยาน คือ การให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งให้ความปลอดภัย แก่

- ผู้กล่าวหา
- ผู้เสียหาย
- ผู้ทำคำร้อง
- ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ
- ผู้ให้ถ้อยคำ
- ผู้ที่แจ้งเบาะแสหรือข้อมูล
- รวมถึง คู่สมรส บุพการี ลูก หลาน หรือผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดด้วย

เมื่อบุคคลเหล่านั้น ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน

สำนักงาน ป.ป.ช. และ สำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งถือเป็นหน่วยงานผู้ให้ความคุ้มครอง

โดยเริ่มตั้งแต่การรับคำร้องขอคุ้มครองประชาชนผู้แจ้งเบาะแสคอร์รัปชัน พิจารณานุมัติหรือไม่อนุมัติคำร้องขอคุ้มครอง ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดำเนินการดูแลตามกระบวนการ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคุ้มครองพยาน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากได้ร้องเรียนการทุจริตมายังสำนักงาน ป.ป.ช. แล้ว จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีใดบ้าง

การคุ้มครองช่วยเหลือ เป็นกรณีคุ้มครองช่วยเหลือในกรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าคดีใดเห็นสมควร ก็ดำเนินการจัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือแก่ผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ทำคำร้อง ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้แจ้งเบาะแส หรือข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญามาบังคับโดยอนุโลมและให้อำนาจของรัฐมนตรีตามกฎหมายดังกล่าวเป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ในการดำเนินการดังกล่าว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจกำหนดมาตรการอื่นใดที่สมควร เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ และมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่น ช่วยดำเนินการตามที่จำเป็นได้

ในกรณีเกิดความเสียหายแก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ของคู่สมรส ผู้บุพการี หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนดังกล่าว เพราะมีการกระทำความผิดอาญาโดยเจตนา เนื่องจากการดำเนินการหรือการให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลต่อพนักงาน ป.ป.ช. ให้บุคคลนั้นหรือทายาท มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอรับค่าทดแทนเท่าที่จำเป็นและสมควรตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญาด้วย

การคุ้มครองช่วยเหลือในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ในกรณีเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

เมื่อบุคคลนั้น ร้องขอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าถ้ายังปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดเดิมต่อไปอาจถูกกลั่นแกล้ง หรือได้รับการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จากการไปกล่าวหาในการให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสหรือข้อมูลนั้น และคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่ามิพยานหลักฐานเบื้องต้นอันควรเชื่อได้ว่าน่าจะมีเหตุดังกล่าว ให้เสนอต่อ นายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการให้ได้รับการคุ้มครอง

ใครบ้างที่มีสิทธิร้องขอให้สำนักงาน ป.ป.ช. ใช้มาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน

สำหรับบุคคลที่สามารถยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือพยานได้นั้น ได้แก่ ผู้กล่าวหา ผู้เสียหาย ผู้ทำคำร้อง ผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้ที่แจ้งเบาะแสหรือข้อมูลใด ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้รวมถึงคู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าวด้วย ดังนั้น หากประชาชนทั่วไป ที่เข้ามามีส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้ให้สินบน หรือพบเห็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง หรือเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือพยานได้

โดยวิธีการยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน ท่านสามารถยื่นคำร้องได้ 3 วิธี

1. ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารหลักฐานด้วยตนเองที่
  - สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง
  - สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำภาค
  - สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด
  - ตามแบบที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด
2. ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและให้หน่วยงานดังกล่าวประสานการปฏิบัติงานเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือพยานกับสำนักงาน ป.ป.ช.
3. ในกรณีเร่งด่วนโดยผู้ร้องขอไม่อาจมายื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง ให้ทำเป็น
  - หนังสือ
  - จดหมาย
  - โทรสาร
  - อีเมล
  - หรืออาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้

ทั้งนี้ การร้องขอกรณีดังกล่าวต้องระบุ ชื่อสกุลและที่อยู่ของผู้ร้องขอ ตลอดจนพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องขออาจไม่ได้รับความปลอดภัยและต้องลงลายมือชื่อหรือระบุชื่อผู้ร้องขอด้วย

วิธีการยื่นคำร้องขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน ท่านสามารถยื่นคำร้องได้ 3 วิธี

1. ยื่นด้วยตนเองที่
สำนักงาน ป.ป.ช. ส่วนกลาง
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำภาค
สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด

2. ยื่นคำร้องต่อ
หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. กรณีเร่งด่วนและไม่สามารถยื่นได้
ด้วยตนเอง ยื่นทาง หนังสือ จดหมาย
โทรสาร อีเมล หรือ อาจมอบอำนาจ
ให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้

เมื่อได้รับคำร้องขอรับการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน สำนักงาน ป.ป.ช. มีขั้นตอนการดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและวิธีการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน

สำหรับขั้นตอนในการดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยานแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. เมื่อได้รับการร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดำเนินการบันทึกปากคำผู้ร้องขอและความยินยอมไว้เป็นหนังสือตามแบบที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด
2. ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ร้องขอจะไม่ได้ได้รับความปลอดภัยหรือเหตุอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน
3. จัดทำรายงานเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณา ดังนี้
  - 1) สมควรให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานแก่ผู้ร้องขอหรือไม่
  - 2) หากมีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานแก่ผู้ร้องขอสมควรจัดให้มีมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือพยานโดยใช้มาตรการทั่วไปหรือมาตรการพิเศษ
  - 3) สมควรให้สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นผู้ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือพยาน หรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยานตามความจำเป็นเร่งด่วนหรือความปลอดภัยในการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน กรณีที่มอบหมายให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน ให้ดำเนินการประสานการปฏิบัติงานเพื่อการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน และให้สำนักงาน ป.ป.ช. แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและติดตามผลการคุ้มครองช่วยเหลือพยานกับหน่วยงานนั้นด้วย

ขั้นตอนการดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยานและวิธีการคุ้มครองช่วยเหลือพยาน

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติคุ้มครองช่วยเหลือพยานแล้ว วิธีการคุ้มครองช่วยเหลือพยานแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1. วิธีการคุ้มครองช่วยเหลือพยานตามมาตรการทั่วไป ได้แก่

- 1) จัดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ให้คุ้มครอง ณ ที่พักอาศัยหรือสถานที่ที่พยายามร้องขอ
- 2) จัดให้พยานอยู่หรือพักอาศัยในสถานที่ที่สำนักงานกำหนด
- 3) จัดให้มีมาตรการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพหรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้
- 4) จัดให้มีการติดต่อสอบถามความเป็นอยู่หรือตรวจสถานที่ที่อยู่หรือพักอาศัยอย่างสม่ำเสมอ
- 5) แจ้งเป็นหนังสือให้หน่วยงานอื่นดำเนินการคุ้มครองความปลอดภัย
- 6) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดมีมติ

2. วิธีการคุ้มครองช่วยเหลือพยานตามมาตรการพิเศษ ได้แก่

- 1) ย้ายที่อยู่หรือจัดหาที่พักเหมาะสม
- 2) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคล ที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกิน 3 เดือน แต่ไม่เกิน 2 ปี
- 3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะตามคำขอของพยานด้วย
- 4) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรมหรือดำเนินการใดเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม
- 5) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ
- 6) การดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะที่จำเป็น
- 7) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

อย่างไรก็ตาม เมื่อมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งคุ้มครองช่วยเหลือพยานเกิดขึ้นแล้ว การคุ้มครองช่วยเหลือพยานสิ้นสุดลงเมื่อใด

การคุ้มครองช่วยเหลือพยานสิ้นสุดลงเมื่อ

- (1) พยานถึงแก่ความตาย
- (2) พยานร้องขอให้ยุติการคุ้มครองช่วยเหลือหรือขอเพิกถอนความยินยอม
- (3) พยานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (4) พฤติการณ์แห่งความไม่ปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นจะต้องให้ความคุ้มครองอีกต่อไป
- (5) พยานไม่มาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่มาให้ถ้อยคำเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร หรือไม่ไปเบิกความหรือไปเบิกความแต่ไม่เป็นไปตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้หรือไปเบิกความเป็นพยาน แต่ไม่เป็นประโยชน์ในการพิจารณาหรือเป็นปฏิปักษ์
- (6) เมื่อสำนักงานได้รับแจ้งจากหน่วยงานอื่นที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. สั่งให้ดำเนินการคุ้มครองช่วยเหลือพยานว่า การคุ้มครองช่วยเหลือพยานสิ้นสุดลง เนื่องจากปรากฏเหตุตาม (1) ถึง (4)
- (7) เมื่อมีกรณีอื่นใดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรให้การคุ้มครองช่วยเหลือพยานสิ้นสุดลง

การกันบุคคลไว้เป็นพยาน

สาระสำคัญของการกันบุคคลเป็นพยานของกฎหมาย ป.ป.ช. มีอยู่ว่า “เพื่อเปิดโอกาสช่วยเหลือประชาชนทั่วไปที่ถูกข่มขู่หรือเกรงกลัวอิทธิพลของข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐระดับกลางที่ถูกผู้บริหารระดับสูงบีบให้ร่วมกระทำทุจริตและผู้ร่วมกระทำผิด กลับใจร่วมจับตัวการสำคัญแทน”

ซึ่งกฎหมาย ป.ป.ช. วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า

ผู้ใดกระทำความผิดร่วมกับเจ้าพนักงานของรัฐ หากผู้นั้นได้

1. ให้ถ้อยคำ
2. แจ้งเบาะแส
3. แจ้งข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญในเรื่องนั้น

จะกันผู้นั้นไว้เป็นพยานตามหลักเกณฑ์ฯ ก็ได้

เมื่อกันเป็นพยานแล้ว ห้ามดำเนินคดีอาญาหรือวินัยแก่ผู้นั้น

เว้นแต่มีการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ฯ กฎหมาย ป.ป.ช.

ซึ่งผู้จะได้รับการกันเป็นพยานนั้น หมายถึง

- (1) ผู้ที่ยังมิได้ถูกแจ้งข้อกล่าวหา หรือ
- (2) ผู้ถูกแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว แต่ได้
  - 1) ให้ถ้อยคำ
  - 2) แจ้งเบาะแส
  - 3) แจ้งข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญ

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะพิจารณามีมติว่าจะกันบุคคลนั้น ๆ เป็นพยานหรือไม่

ดังนั้น ผู้ที่ถูกเสนอขอให้กันเป็นพยาน อาจไม่ได้รับการกันเป็นพยานตามขอทุกคน และอาจถูกพิจารณา มีมติชี้มูลความผิดทั้งทางอาญาและวินัยก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเป็นกรณี ๆ ไป เพราะเป็นอำนาจดุลพินิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยแท้

ในกรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้กันเป็นพยานแล้ว ชอบที่ผู้นั้นจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ฯ ของกฎหมาย ป.ป.ช. โดยไม่ฝ่าฝืน เพราะไม่เช่นนั้นอาจถูกชี้มูลความผิดทั้งทางอาญาและทางวินัยได้

2.2 สาธารณภัยหลักบรรษัทภิบาลสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การที่จะทำให้ผู้ประกอบการไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นความผิด ไม่ว่าจะเป็นการให้สินบนตามกฎหมายอาญา กฎหมาย ป.ป.ช. หรือเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อรัฐ หรือการปลุกฝังทัศนคติต่อตนเอง รวมทั้งบุคคลในองค์กรของตนเอง ผู้ประกอบการนั้นต้องมีทัศนคติ เจตจำนงในการประกอบกิจการที่ดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต โดยทัศนคติหรือเจตจำนงที่จะถูกถ่ายทอดออกไปยังบุคคลในองค์กรได้ ต้องมีลักษณะชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

หลักบรรษัทภิบาล และหลักการตรวจสอบภายใน ถือเป็นหลักที่ได้รับการยอมรับและสามารถไปปฏิบัติได้จริง เพื่อให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นผู้ประกอบการที่ดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อทั้งองค์กรของตนเองและต่อลูกค้าผู้มารับบริการ ส่งผลให้ผู้ประกอบการนั้น มีเกราะป้องกันการทุจริต ห่างไกลจากการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายตามที่กล่าวมาข้างต้น

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาและส่งเสริมธรรมภิบาลในภาคเอกชน รวมทั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการดังกล่าว จึงขอแนะนำหลักบรรษัทภิบาล และหลักการตรวจสอบภายใน โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

SME คืออะไร

คำว่า SME ย่อมาจากคำว่า Small and Medium Enterprises ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่มีจำนวนมากในประเทศไทย โดยธุรกิจนี้ครอบคลุม 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. กิจการการผลิต (Production Sector) ครอบคลุมการผลิตในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และเหมืองแร่
2. กิจการการค้า (Trading Sector) ครอบคลุมการค้าส่งและการค้าปลีก
3. กิจการบริการ (Service Sector) การขายอาหาร ขายเครื่องดื่มของภัตตาคารและร้านอาหาร การให้บริการเช่าสิ่งบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจ

เกณฑ์ที่ใช้กำหนดขนาดของ SMEs

1. จำนวนการจ้างงาน
2. จำนวนรายได้

นิยามของ SMEs

ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2563 และประกาศสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่องการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจรายย่อย เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563

นิยาม SMEs

ประเภทกิจการ	วิสาหกิจขนาดย่อม				วิสาหกิจขนาดกลาง	
	วิสาหกิจรายย่อย		วิสาหกิจขนาดย่อม			
	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
การผลิต	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 100	ไม่เกิน 50	เกิน 100 - 500	เกิน 50 - 200
บริการ/ค้าส่ง/หรือค้าปลีก	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 30	เกิน 50 - 300	เกิน 30 - 100

1. กฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2563 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่องการกำหนดลักษณะของวิสาหกิจรายย่อย เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563
2. จำนวนการจ้างงานให้พิจารณาจากหลักฐานแสดงจำนวนการจ้างงานที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด
3. จำนวนรายได้ให้พิจารณาจากรายได้รวมที่ระบุไว้ในงบการเงินที่ได้จัดทำขึ้นตามที่กฎหมายว่าด้วยการบัญชีกำหนด หรือเอกสารบัญชีแสดงรายได้
4. ในกรณีที่การมีจำนวนการจ้างงานที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจประเภทหนึ่ง แต่รายได้ที่เข้าลักษณะของวิสาหกิจอีกประเภทหนึ่ง ให้ถือรายได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา
5. วิสาหกิจรายย่อยเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจขนาดย่อม

สสว >>> สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม | www.sme.go.th

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

หลักบรรษัทภิบาล คืออะไร

“บรรษัทภิบาล” มาจากคำว่า “บรรษัท” ที่หมายถึง บริษัท หรือ องค์กร และคำว่า “ภิบาล” มาจากคำว่า “อภิบาล” ที่แปลว่า ดูแลรักษา ไม่ให้ตกลงไปในทางที่เสื่อมเสียหาย เมื่อนำคำสองคำนี้มารวมกันจะให้ความหมายว่า “บริษัทหรือองค์กรที่ดูแลกิจการ ไม่ให้ตกลงไปในทางที่เสื่อมเสียหาย” บรรษัทภิบาล บางคนก็เรียกว่า “ธรรมรัฐ” “ธรรมาภิบาล” แต่คำที่ดูเหมือนเป็นทางการที่สุด ก็คือ “การกำกับดูแลกิจการ” (Corporate Governance) ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการที่องค์กรพึงปฏิบัติ กรอบแนวคิดการกำกับดูแลกิจการจะมีส่วนปลีกย่อยแตกต่างกันไปตามรูปแบบของการจัดตั้งองค์กร เช่น บริษัทมหาชน บริษัทเอกชน หรือแม้แต่ SMEs ต่างก็มีรูปแบบการกำกับดูแลกิจการที่ต่างกันไปตามกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย นอกจากนี้ การกำกับดูแลกิจการในประเภทอุตสาหกรรมที่ต่างกัน ก็มักจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันไปตามลักษณะของความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ โดยแต่ละหน่วยงานได้กำหนดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสรุปได้ดังนี้

สรุปหลักการกำกับดูแลกิจการ

หลักการกำกับดูแลกิจการของ OECD (OECD Principles of Corporate Governance)	หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560	หลักการและแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีในรัฐวิสาหกิจ ปี 2562
1. การสร้างความมั่นใจในการมีกรอบโครงสร้างของการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ	1. ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของคณะกรรมการในฐานะผู้นำองค์กรที่สร้างคุณค่าให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน	1. บทบาทของภาครัฐ
2. สิทธิของผู้ถือหุ้นและบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของผู้เป็นเจ้าของ	2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของกิจการที่เป็นไปเพื่อความยั่งยืน	2. สิทธิและความเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้น
3. การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน	3. เสริมสร้างคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพ	3. คณะกรรมการ
4. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแลกิจการ	4. สรรหาและพัฒนาผู้บริหารระดับสูงและการบริหารบุคลากร	4. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย
5. การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส	5. ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	5. ความยั่งยืนและนวัตกรรม
6. ความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการบริษัท	6. ดูแลให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่เหมาะสม	6. การเปิดเผยข้อมูล
	7. รักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูล	7. การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
	8. สนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น	8. จรรยาบรรณ
		9. การติดตามผลการดำเนินงาน

การประยุกต์ใช้หลักบรรษัทภิบาลที่ดีสำหรับ SMEs

บรรษัทภิบาลหรือการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับ SMEs เป็นกระบวนการ กิจกรรม หรือกลไกที่กระทำ เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีในธุรกิจ เพื่อเป็นการเสริมสร้างและจัดให้มีระบบการบริหารจัดการที่ดีในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่

- 1) หลักการมีส่วนร่วม
- 2) หลักความถูกต้อง
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักความรับผิดชอบ

1) หลักการมีส่วนร่วม

หลักการ

เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียของบริษัทมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็น และมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในการตัดสินใจหรือได้รับทราบถึงผลของการตัดสินใจของบริษัทที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน พื้นฐานของบริษัท ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียในการสร้างความมั่งคั่ง ความมั่นคงทางการเงินและความยั่งยืนของธุรกิจ และเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบอย่างเพียงพอ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม

เมื่อได้ทราบหลักการมีส่วนร่วมแล้ว ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถนำไปปรับใช้โดยอาศัยแนวทาง ดังนี้

- ผู้บริหารควรมีความชัดเจนที่จะให้พนักงาน/ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีแผนดำเนินงานที่ชัดเจน
- ผู้บริหารควรพิจารณามอบอำนาจการบริหารและการตัดสินใจตามบทบาทภาระหน้าที่ที่เหมาะสม
- บริษัทควรละเว้นการกระทำใด ๆ ที่เป็นการจำกัดโอกาสของผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบริษัท

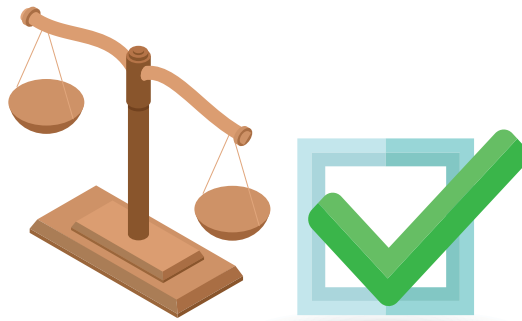
2) หลักความถูกต้อง

เมื่อได้ทราบหลักความถูกต้องแล้ว ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถนำไปปรับใช้โดยอาศัยแนวทาง ดังนี้

ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เเคร่งครัด ไม่ขัดแย้ง ล่วงละเมิดและฝ่าฝืน และควรออกข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัทให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนสร้างค่านิยมที่ดีของบริษัทบนพื้นฐานความถูกต้อง ดีงาม บริษัทควรให้ผู้มีส่วนได้เสียได้รับสิทธิที่พึงมีพึงได้อย่างยุติธรรม กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ควรมีอภิสิทธิ์เหนือกลุ่มอื่น ในอันที่จะทำให้ได้รับผลประโยชน์เกินปกติ หรือมีการเคลื่อนย้ายผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลหนึ่งไปยังกลุ่มอื่น ๆ อย่างไม่ยุติธรรม

แนวปฏิบัติที่ดี

- บริษัทควรจัดวางระบบและกระบวนการบริหารให้มีความชัดเจน โปร่งใส ยุติธรรม สร้างค่านิยมที่ดีให้ผู้ปฏิบัติงานในบริษัทได้ถือปฏิบัติ และดูแลให้บริษัทมีระบบงานที่ให้ความเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของบริษัทได้ดำเนินไปในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีจริยธรรม
- ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบในการบริหารและติดตามการปฏิบัติงานของพนักงาน/ลูกจ้างอย่างใกล้ชิดและยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และควรจัดให้มีการประเมินผล การปฏิบัติงานทุกระดับอย่างโปร่งใส.
- บริษัทต้องจัดทำรายงานทางการเงินที่มีความถูกต้อง เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีที่เป็นอิสระ พร้อมทั้งมีระบบการรายงานผล และการติดตามอย่างถูกต้องเป็นจริง
- บริษัทต้องจ่ายภาษีนิติบุคคลตามความเป็นจริงและต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกฎหมาย ในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ

3) หลักความโปร่งใส

เมื่อได้ทราบหลักการความโปร่งใสแล้ว ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถนำไปปรับใช้โดยอาศัยแนวทางดังนี้

บริษัทต้องโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งในด้านการดำเนินงานและการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งไม่ได้หมายความว่าแค่การเปิดเผยข้อมูลหรือไม่เปิดเผยข้อมูลเท่านั้น แต่หมายถึงความถูกต้องของข้อมูลและระยะเวลาที่เปิดเผยด้วย เพราะการเปิดเผยข้อมูลไม่ถูกต้อง จงใจบิดเบือนข้อมูล หรือการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องแต่เปิดเผยออกมาในระยะเวลาที่ไม่เหมาะสม ย่อมสามารถสร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ต่อ นอกจากนี้ บริษัทยังควรเปิดโอกาสให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกกิจการธุรกิจสามารถตรวจสอบซึ่งกันและกันได้

แนวปฏิบัติที่ดี

- บริษัทไม่ควรปกปิดข้อมูลของบริษัท หรือจงใจบิดเบือนข้อมูล และควรปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ของบริษัทให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ
- บริษัทควรจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความมั่นใจว่าการดำเนินธุรกิจจะเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด เช่น การกำกับการทำงานของเจ้าของกิจการและผู้บริหาร ตลอดจนการดูแลความถูกต้องของบัญชี เป็นต้น

4) หลักความรับผิดชอบ

เมื่อได้ทราบหลักความรับผิดชอบแล้ว ผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถนำไปปรับใช้โดยอาศัยแนวทางดังนี้

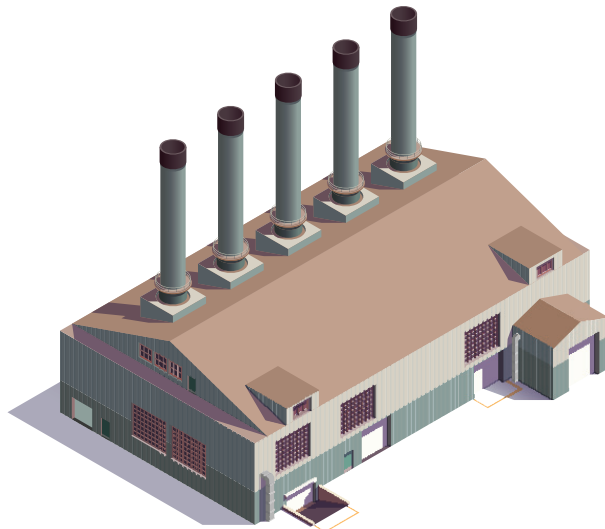
บริษัทควรกำหนดแนวการดำเนินงานในการบริหารจัดการธุรกิจและวิธีปฏิบัติต่อผู้บริโภคหรือผู้รับบริการในด้านต่าง ๆ ในขณะที่ผู้บริหารต้องตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ผลการดำเนินงานตามแนวทางและเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ และควรมีกระบวนการจัดการกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ รวมถึงปัญหาสาธารณะและภาระความรับผิดชอบต่อชุมชนที่บริษัทตั้งอยู่และสิ่งแวดล้อมที่อาจเป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจ

แนวปฏิบัติที่ดี

- บริษัทมีระบบการควบคุมการผลิตหรือบริการให้ได้มาตรฐาน กำหนดราคาที่ชัดเจนมีคุณภาพ และส่งมอบทันตามสัญญา
- บริษัทควรดูแลพนักงาน/ลูกจ้างให้มีรายได้ตามศักยภาพความสามารถ มีความเป็นอยู่ที่ดี และให้ผลประโยชน์เพิ่มเติมแก่พนักงาน/ลูกจ้างตามผลงานอย่างเหมาะสม
- บริษัทควรพิจารณาเรื่องที่มีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจโดยตรงให้ครบถ้วน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมั่นใจว่า การประกอบธุรกิจของบริษัทได้คำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคม และให้การสนับสนุนช่วยเหลือและคืนกำไรแก่ชุมชนตามความเหมาะสม ไม่เอารัดเอาเปรียบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างกิจการผลิตสินค้า

หลักบรรษัทภิบาล	แนวปฏิบัติที่ดี
หลักการมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีความชัดเจนที่จะให้พนักงาน/ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในระบบการผลิต ทั้งการเพิ่มมูลค่า การเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการของเสียที่เกิดจากกระบวนการ และการควบคุมคุณภาพในระบบการผลิต
หลักความถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนในการผลิต และควบคุมให้การทำงานเพื่อผลิตสินค้าและบริการสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ - ดูแลให้มีระบบงานที่ให้ความเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตดำเนินไปในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีจริยธรรม - จัดทำรายงานการควบคุมวัสดุคงคลัง โดยประกอบไปด้วยคลังวัตถุดิบ คลังสินค้าระหว่างผลิต และคลังสินค้าสำเร็จรูปที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีระบบการรายงานผลและการติดตามอย่างถูกต้องเป็นจริง
หลักความโปร่งใส	<ul style="list-style-type: none"> - มีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความมั่นใจว่าระบบการผลิตจะเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการควบคุมการผลิตหรือบริการให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพที่ดี และสามารถส่งมอบสินค้าตามกำหนดสัญญา - ดำเนินถึงเรื่องที่มีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจโดยตรงอย่างครบถ้วนเพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการผลิตของบริษัทได้คำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชน - สนับสนุนช่วยเหลือและคืนกำไรแก่ชุมชนตามความเหมาะสม

ตัวอย่างกิจการให้บริการ

หลักบรรษัทภิบาล	แนวปฏิบัติที่ดี
หลักการมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่กระทำการใด ๆ ที่เป็นการจำกัดโอกาสของผู้มีส่วนได้เสียในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบริษัทโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ - สื่อสารถึงนโยบายและเป้าหมายการให้บริการไปยังพนักงาน/ลูกจ้างอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้พนักงาน/ลูกจ้าง มีส่วนร่วมในการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็น รวมถึงจัดให้มีระบบการตอบสนองต่อข้อเสนอหรือข้อคิดเห็นของพนักงาน/ลูกจ้างอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม
หลักความถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานงบการเงินตามมาตรฐานบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป - ปฏิบัติต่อคู่ค้าอย่างยุติธรรม เคารพและสัญญาทางการค้าต่าง ๆ มีความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบคู่ค้า - ปฏิบัติต่อคู่แข่งทางการค้าอย่างมีจรรยาบรรณตามการแข่งขันที่ดี ไม่ดำเนินการตลาดด้วยวิธีไม่สุจริตเพื่อทำลายคู่แข่ง - ดูแลให้มีระบบงานที่ให้ความเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการให้บริการของบริษัทนั้น ต้องดำเนินไปในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีจริยธรรม - ต้องจ่ายภาษีนิติบุคคลและภาษีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจตามความเป็นจริง
หลักความโปร่งใส	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ปกปิดข้อมูลของบริษัท หรือจงใจบิดเบือนข้อมูล - จัดให้มีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความมั่นใจว่าการดำเนินธุรกิจจะเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
หลักความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการควบคุมการให้บริการที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพที่ดี และสามารถส่งมอบเกินตามกำหนดสัญญา - ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและคืนกำไรแก่ชุมชนตามความเหมาะสม ไม่เอาเปรียบเอาเปรียบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างกิจการค้าปลีก/ค้าส่ง

หลักบรรษัทภิบาล	แนวปฏิบัติที่ดี
หลักการมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารมีความชัดเจนที่จะให้พนักงาน/ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ภายในกิจการต่อไป - มีการมอบอำนาจการบริหารและการตัดสินใจตามบทบาทภาระหน้าที่ที่เหมาะสม
หลักความถูกต้อง	<ul style="list-style-type: none"> - ดูแลให้มีระบบงานที่ให้ความเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ของบริษัท ดำเนินไป ในลักษณะที่ถูกต้องตามกฎหมายและมีจริยธรรม - จัดทำรายงานการควบคุมวัสดุคงคลัง พร้อมทั้งมีระบบการรายงานผลและการติดตามอย่างถูกต้องเป็นจริง - จัดทำรายงานงบการเงินตามมาตรฐานบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่มีคุณภาพ ไม่ลำเอียง - จ่ายภาษีนิติบุคคลและภาษีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจตามความเป็นจริง - ปฏิบัติต่อลูกค้าอย่างยุติธรรม เจื่อใจและสัญญาทางการค้าต่างๆ มีความเป็นธรรม ไม่เอาเปรียบคู่ค้า และไม่ดำเนินการค้าด้วยวิธีไม่สุจริตเพื่อทำลายคู่แข่ง
หลักความโปร่งใส	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ปกปิดข้อมูลของบริษัท หรือจงใจบิดเบือนข้อมูล - จัดให้มีกระบวนการตรวจสอบ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความมั่นใจว่าการดำเนิน ธุรกิจจะเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด
หลักความรับผิดชอบต่อสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการที่มีมาตรฐาน กำหนดราคาที่ชัดเจน มีคุณภาพและส่งมอบทันตามสัญญา - สร้างความคุ้มค่าของสินค้าและบริการ สร้างความพึงพอใจสูงสุดเมื่อลูกค้าได้รับ สินค้าและการใช้บริการ - ให้ความสำคัญกับการรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับคู่ค้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและ ทำให้คู่ค้าเกิดความไว้วางใจในการทำธุรกิจร่วมกัน - ให้การสนับสนุนช่วยเหลือและคืนกำไรแก่ชุมชนตามความเหมาะสม ไม่เอาเปรียบเอาเปรียบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

นำหลักบรรษัทภิบาลไปใช้ใน SMEs ได้อย่างไร

1. ระบบการบริหารจัดการงานที่ดี
2. การบริหารจัดการที่โปร่งใส
3. ได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือในสายตาผู้อื่น
4. ได้รับประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

แนวทางปฏิบัติสำหรับ SMEs ตามหลักบรรษัทภิบาล

1. การพึงปฏิบัติต่อพนักงานในองค์กร
2. การพึงปฏิบัติต่อผู้บริโภครหรือผู้รับบริการ
3. การพึงปฏิบัติต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่ SMEs จะได้รับจากการใช้หลักบรรษัทภิบาล

1. ธุรกิจได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากลูกค้า ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการ
2. สามารถช่วยลดความเสี่ยงของธุรกิจลงได้ระดับหนึ่ง เพราะการบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการประยุกต์ใช้หลักบรรษัทภิบาลที่ดี
3. ช่วยให้เจ้าของกิจการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น เพราะมีระบบบัญชีที่สามารถตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องและโปร่งใสได้
4. ช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงานและรักษาพนักงานคุณภาพดีให้อยู่กับบริษัท เพราะธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องในทุกมิติ
5. ทำให้เกิดการเรียนรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการประกอบธุรกิจ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างจุดยืนในตลาด ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นที่ยอมรับในสังคม

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต คืออะไร

เมื่อผู้ประกอบการภาคเอกชนสามารถสร้างหลักเกณฑ์ เช่น หลักบรรษัทภิบาล หลักการตรวจสอบภายใน และหากสนใจโครงการที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมธรรมาภิบาล ต่อต้านการทุจริต ปรับปรุงการทำงานของภาคเอกชน ให้มีความโปร่งใส รณรงค์ต่อต้านการให้สินบนแล้ว โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption) หรือ CAC ถือเป็นโครงการที่สามารถนำผู้ประกอบการภาคเอกชนไปสู่เป้าหมายที่กล่าวมาได้ โดยโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต เป็นโครงการที่จัดตั้งโดยความร่วมมือของ 8 องค์กรชั้นนำในภาคเอกชนไทย ได้แก่ สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) หอการค้าไทย หอการค้าร่วมต่างประเทศในประเทศไทย (JFCCT) สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย สมาคมธนาคารไทย สภาธุรกิจตลาดทุนไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมุ่งสร้างและขยายแนวร่วมในภาคเอกชนเพื่อสร้างกระแสการต่อต้านการคอร์รัปชัน เข้าร่วมโครงการได้ตามความสมัครใจ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการ CAC มุ่งเน้น 3 ข้อ คือ

1. เปลี่ยนทัศนคติผู้นำภาคธุรกิจ ให้ปฏิเสธการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ
2. ผลักดันให้ภาครัฐปรับปรุงกระบวนการทำงานให้โปร่งใส ยอมรับการมีส่วนร่วมและตรวจสอบได้
3. ส่งเสริมและขยายเครือข่ายการประกอบธุรกิจที่สะอาดปราศจากการผูกขาดหรือซื้อความได้เปรียบจากเงินสินบน

โดยบริษัทที่สนใจมาร่วมในโครงการต้องดำเนินการ

1. ประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ
2. สร้างระบบป้องกันการจ่ายสินบนและการทุจริตทุกรูปแบบและผ่านการสอบทานจากบุคคลที่สาม

บริษัทขนาดใหญ่	บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก
<ul style="list-style-type: none"> - ทำแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับมาตรการต่อต้านคอร์รัปชัน (Self-Evaluation Tool for Countering Bribery) จำนวน 71 ข้อ - เว็บไซต์ www.thai-cac.com 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นกลุ่มธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือไม่ได้เป็นบริษัทลูกของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และมีรายได้ต่อปีไม่เกินหนึ่งพันล้านบาท - โครงการ CAC SME Certification - ทำแบบประเมิน SME Checklist จำนวน 17 ข้อ - เว็บไซต์ www.cac-sme.com

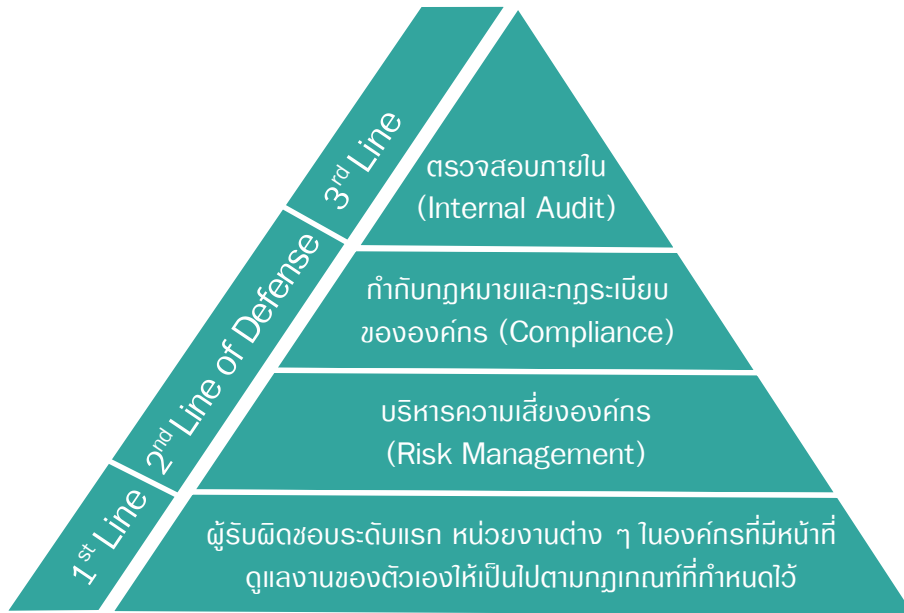
ผลดีของการเข้าร่วมโครงการ CAC คือ

- การผ่านการรับรองจาก CAC เป็นการแสดงจุดยืนขององค์กร และเพื่อสื่อสารกับสังคมว่าบริษัทให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจที่โปร่งใส
- การเข้าร่วมเป็นโอกาสให้บริษัทสามารถทบทวนตัวเองว่านโยบายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพียงพอที่จะควบคุมความเสี่ยงคอร์รัปชันหรือยัง ซึ่งการดำเนินการตาม Checklist ของ CAC (71 ข้อสำหรับบริษัทใหญ่ และ 17 ข้อ สำหรับ SMEs) จะช่วยให้บริษัทสามารถประเมินตัวเองในเบื้องต้น และสามารถปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานให้ดีขึ้นได้
- การเข้าร่วมโครงการ CAC ช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจให้บริษัทมีโอกาสได้ร่วมงานกับบริษัทข้ามชาติหรือบริษัทขนาดใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับการทำธุรกิจที่โปร่งใส
- ช่วยลดความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีตามมาตรา 176 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

2.3 การตรวจสอบภายในเพื่อป้องกันการทุจริต

ระบบตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เป็นระบบหนึ่งของการบริหารที่มีส่วนช่วยให้เกิดธรรมาภิบาลในองค์กรเพราะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ทุกองค์กรลดความเสี่ยงต่อการเกิดการทุจริต โดยหน่วยตรวจสอบภายในถูกคาดหวังให้เป็นผู้สนับสนุนฝ่ายบริหาร โดยเป็นเครื่องมือ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเพิ่มคุณค่า ส่งสัญญาณเตือนภัยให้องค์กรได้อย่างทันทั่วทั้งที่ และป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเข้าใจกระบวนการของฝ่ายงานต่าง ๆ (Business Line) ของหน่วยงานได้ดี มีความอิสระเพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และมีความรู้ความสามารถในการประเมินความเสี่ยงของการเกิดการทุจริตและแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยง

โดยหน่วยตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เป็นผู้รับผิดชอบระดับที่ 3 (Third Line of Defense) ที่ทำหน้าที่สอบทานการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบระดับแรก (First Line of Defense) คือ หน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรที่มีหน้าที่ดูแลงานของตัวเองให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีการควบคุมภายใน มีการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม และผู้รับผิดชอบระดับที่ 2 (Second Line of Defense) คือ ฝ่ายบริหารความเสี่ยงขององค์กรที่รับผิดชอบการวางกรอบบริหารความเสี่ยงในภาพรวมองค์กร (Enterprise Risk Management : ERM) และ Compliance ที่จะช่วยผู้บริหารกำกับดูแลให้องค์กรปฏิบัติตามภารกิจในรอบของกฎหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และจริยธรรม

ความหมาย

การตรวจสอบภายใน หมายถึง กิจกรรมการให้หลักประกันอย่างเที่ยงธรรมและการให้คำปรึกษาอย่างเป็นอิสระ ซึ่งจัดให้มีขึ้นเพื่อเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดีขึ้น การตรวจสอบภายในช่วยให้องค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยการประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารความเสี่ยง การควบคุม และการกำกับดูแลอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ

หลักจรรยาบรรณ (Code of Ethics)

ความซื่อสัตย์ (Integrity)	ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบ
ความเที่ยงธรรม (Objectivity)	เปิดเผยความจริงทั้งหมดที่ทราบ ซึ่งหากละเว้นไม่เปิดเผยแล้ว อาจทำให้รายงานผลการตรวจสอบบิดเบือนไป
การรักษาความลับ (Confidentiality)	รอบคอบในการใช้และปกป้องข้อมูลที่ได้มาระหว่างการปฏิบัติหน้าที่
ความสามารถในหน้าที่ (Competency)	พัฒนาความชำนาญ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของบริการอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะของงานตรวจสอบภายใน

งานตรวจสอบภายใน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ

1. การตรวจสอบภายในเพื่อให้ความเชื่อมั่น (Assurance Service) แก่ฝ่ายบริหาร เพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายในและการกำกับดูแลกิจการ โดยการประยุกต์ทักษะวิชาชีพของการตรวจสอบภายในในการประเมินระบบและระเบียบ เช่น นโยบาย ระเบียบการปฏิบัติการ และการปฏิบัติงานที่ฝ่ายบริหารได้จัดให้มีขึ้น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ และนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงให้มีระบบและระเบียบในการปฏิบัติงานที่ดี
2. การเป็นที่ปรึกษา (Consulting Service) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการตรวจสอบ และฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง โดยไม่ได้ร่วมรับผิดชอบในฐานะฝ่ายบริหาร

ประเภทของงานตรวจสอบภายใน

งานตรวจสอบภายในสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท เนื่องจากลักษณะการดำเนินงานของแต่ละองค์กรที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ทำให้จำเป็นต้องใช้วิธีการตรวจสอบให้เหมาะสมเพื่อให้มั่นใจว่างานตรวจสอบภายในครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร

** การตรวจสอบต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยง

เหตุใดสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ส่งเสริมให้ภาคเอกชนใช้กลไกของหน่วยตรวจสอบภายใน (Internal Audit) เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตขององค์กร

ข้อมูลจากระบบตรวจรับค่ากล่าวหาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของสำนักงาน ป.ป.ช. จำแนกตามประเภทค่ากล่าวหา พบว่ามีเรื่องกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีเอกชนเป็นคู่ค้าคู่สัญญา กับหน่วยงานของรัฐจำนวนมาก และจากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพบสาเหตุของการกระทำผิด คือ การฝ่าฝืนกฎระเบียบ โดยผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งเชื่อว่าสามารถหลีกเลี่ยงกฎระเบียบขององค์กร และอีกส่วนหนึ่งคือการขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ข้อบังคับ คำสั่งของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้เล็งเห็นว่า เมื่อผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของตนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้ความรู้ความสามารถและความรอบคอบด้วยความระมัดระวังอย่างมืออาชีพ ตามมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards)) จะช่วยให้ทุกองค์กรลดความเสี่ยงต่อการเกิดการทุจริต

ดังนั้น ในระยะแรก สำนักงาน ป.ป.ช. จึงมุ่งเน้นส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่เป็นกลุ่มคู่ค้า คู่สัญญากับหน่วยงานรัฐ เสริมสร้างประสิทธิภาพของหน่วยตรวจสอบภายใน โดยเน้นด้านการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit) และการตรวจสอบการทุจริต (Fraud Audit) เพื่อเป็นกลไกป้องกันการทุจริตขององค์กร และลดความเสี่ยงในการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาทำความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ ห้างร้านที่จดทะเบียนพาณิชย์ ที่เป็นคู่ค้าคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ได้เข้าใจถึงกระบวนการขั้นตอนการเตรียมระบบภายใน เพื่อเตรียมความพร้อมของระบบภายในเพื่อรองรับการเจริญเติบโตและการขยายกิจการต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคตได้

การกำกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance)

การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit)

การกำกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance)

การกำกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance) คือ การกำหนดขอบเขตวิธีการปฏิบัติ (Compliance Control) และติดตามให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามข้อกำหนดของทางราชการหรือกฎหมาย

กระบวนการกำกับการปฏิบัติตามข้อกำหนด มี 2 ระดับ

1. ระดับองค์กร

กำหนดโดยคณะกรรมการหรือคณะกรรมการชุดย่อย จัดให้มีหน่วยงานและระบบการกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานให้ครบถ้วน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทางการ เช่น การรายงานผลของหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ

2. ระดับปฏิบัติการ

กำหนดโดยหน่วยงานกำกับ จัดให้มีระบบควบคุม (Compliance Control) การติดตามผลการปฏิบัติตามข้อกำหนดและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด (Compliance Audit)

การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้ทราบถึงความเหมาะสมของระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดไว้
2. การปฏิบัติงานขององค์กรเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ มาตรฐานการปฏิบัติงาน หรือกฎระเบียบของทางการ หรือสัญญาที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

ผู้ตรวจสอบภายในจะต้องทราบและเข้าใจนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน หรือกฎระเบียบของทางการที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับงานในองค์กร

แนวทางการตรวจสอบ

เป็นการประเมินระบบการควบคุมที่ใช้อยู่ปัจจุบัน โดยใช้นโยบาย มาตรฐานการปฏิบัติงาน ระเบียบการปฏิบัติงาน และข้อกำหนดของทางราชการ ซึ่งการตรวจสอบลักษณะนี้ อาจจะมีการตรวจสอบโดยเฉพาะหรือถือเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจสอบทางการเงิน หรือการตรวจสอบการดำเนินงานก็ได้

ตัวอย่างขั้นตอนดำเนินการ

1. ประมวลข้อกำหนดและความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด

ผู้ตรวจสอบภายใน ควรจะต้องรู้ว่า มีข้อบังคับอะไรบ้างที่องค์กรต้องปฏิบัติตาม สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความครบถ้วนของกฎระเบียบ ข้อบังคับ หากประมวลไม่ครบถ้วน นั้นหมายความว่าขอบเขตการตรวจสอบอาจไม่ครอบคลุมความเสี่ยงสำคัญที่ควรตรวจสอบ กระบวนการนี้เป็นการประมวลข้อกำหนดของทางราชการที่ใช้บังคับทั้งหมดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะตรวจสอบ

ตัวอย่าง ตารางประมวลข้อกำหนดและความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตาม

อันดับ	ผู้กำกับ	เลขที่อ้างอิง	หลักเกณฑ์ภายใน	ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	ขั้นตอนที่มีความเสี่ยง

2. วิเคราะห์ข้อกำหนด โดยนำหลักกฎหมายหรือกฎระเบียบข้อบังคับมาวิเคราะห์ และข้อมูลจากการประมวลข้อกำหนดและความเสี่ยงในการไม่ปฏิบัติตามมาวิเคราะห์ ดังนี้

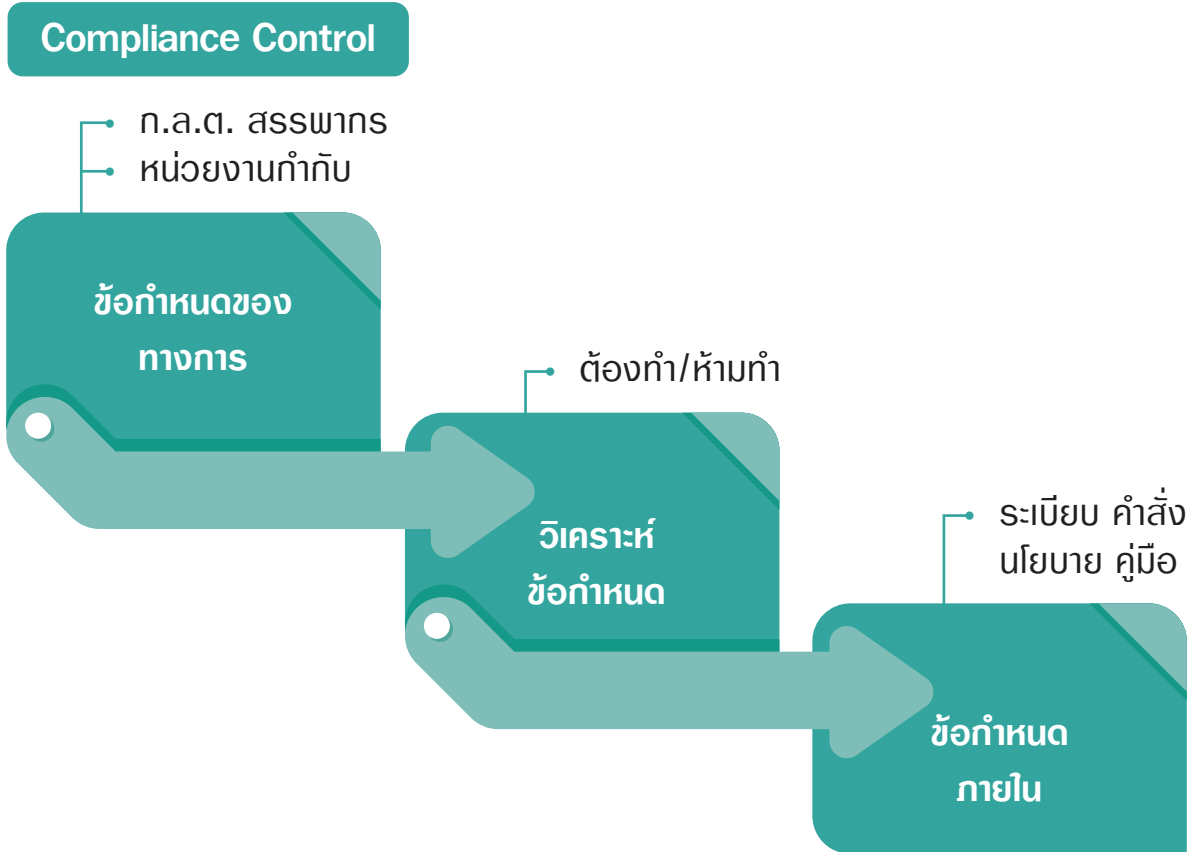
ตัวอย่างตารางสรุปรายการข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตาม และข้อห้าม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561			
มาตรา	รายละเอียด	กฎหมายลำดับรอง	โทษทางกฎหมาย
หมวด 11 บทกำหนดโทษ			
176	ผู้ใดให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ เพื่อจูงใจให้กระทำการ หรือไม่กระทำการ....	-	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท
.....	.....	.....	.....

3. กำหนดขอบเขตวิธีการปฏิบัติ

พิจารณาในแต่ละข้อกำหนด หรือกฎระเบียบต่าง ๆ ว่ามีระบบการควบคุมภายในหรือไม่ ถ้ามีก็ควรประเมินว่าเพียงพอหรือไม่ แต่หากไม่มีควรกำหนดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสมขึ้น

ภาพที่ 3 Compliance Control ที่มา. การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด Compliance Audit, โดย บริษัท ริสก์เลส โซลูชั่นส์ จำกัด., 2559, จาก <https://risklessolutions.com/compliance-audit/>

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring)

การติดตามและประเมินผลเพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่า ความเสี่ยง ประเด็น หรือข้อกำหนดต่าง ๆ ในระดับผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสม ไม่เกิดประเด็นปัญหา หรือหากเกิดความผิดพลาดก็ควรอยู่ในระดับที่รับได้ ดังนั้น การติดตามและประเมินผลจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับงานตรวจสอบภายใน

การรายงานการตรวจสอบ มี 2 ส่วน คือ

1. รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Summary Report)

เป็นข้อสรุปสั้น ๆ ให้ผู้บริหารทราบว่าไปทำอะไรมา ผลเป็นอย่างไร ถ้ามีประเด็นสำคัญต้องแก้ไขหรือปรับปรุงจะอย่างไร ใครรับผิดชอบและจะเสร็จเมื่อไหร่ เป็นต้น

2. รายงานรายละเอียดสำหรับผู้รับผิดชอบ (Detail Report)

เพื่อให้ผู้รับตรวจทราบรายละเอียดทั้งหมดที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและควบคุมต่อไป

ข้อควรปฏิบัติในการรายงานผลการตรวจสอบ

1. ควรรายงานผลการปฏิบัติโดยมิชักช้า
2. การรายงานควรรวมวัตถุประสงค์ ขอบเขต ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงงาน
3. ควรมีความเห็นในภาพรวมตามความเหมาะสม
4. ควรรายงานผลงานที่น่าพอใจของผู้รับตรวจด้วย
5. คุณภาพของรายงาน ควรมีความถูกต้อง เที่ยงธรรม ชัดเจน กระชับ สร้างสรรค์ ครบถ้วน และทันการ

คุณสมบัติที่สำคัญของผู้ตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนด คือ

1. เข้าใจหลักการบริหารความเสี่ยงในระดับนำมาใช้งานได้
2. รอบรู้เรื่องข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ในระดับที่ระบุได้ว่าทำอะไรถูกต้องหรือฝ่าฝืน
3. เข้าใจเรื่องการควบคุมและการประเมินระบบการควบคุม (Compliance Control)

การตรวจสอบทุจริต (Fraud Audit)

องค์ประกอบของการทุจริตตามความหมายมาตรฐานสากลการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน: International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (มาตรฐาน 1210)

การทุจริตเป็นโทษทางกฎหมายอาญาซึ่งจะผิดกฎหมายได้ต้องผิดครบองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ แต่ถ้าเป็นระเบียบของบริษัทอาจไม่จำเป็นต้องครบทั้ง 4 องค์ประกอบ ก็ถือว่าเป็นการทุจริตได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละบริษัทมีระเบียบเข้มงวดเพียงใด

รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในภาคธุรกิจเอกชนไทย

1. การฝ่าฝืนกฎระเบียบ คือ ต้องเน้นการตรวจสอบแบบ compliance audit มากขึ้น
2. การปกปิดข้อเท็จจริง สร้างข้อมูลเท็จ
3. การหลีกเลี่ยงภาษีอากร
4. การยักยอกเงินบริษัท

รูปแบบการทุจริตคอร์รัปชันในภาคเอกชน มี 3 ประเภท ได้แก่

1. การคอร์รัปชัน (Corruption)

1.1 การติดสินบน (Bribery) (ลักษณะเป็นการเสนอ)

การติดสินบน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การฮั้วประมูล ดังนั้น หน่วยตรวจสอบภายในควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถในการสอบทานว่าองค์กรมีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการให้สินบนหรือไม่ หากองค์กรมีอยู่แล้ว หน่วยตรวจสอบภายในต้องประเมินว่ามาตรการดังกล่าวครอบคลุมเพียงพอหรือไม่

1.2 การขัดแย้งทางผลประโยชน์ (ลักษณะเป็นการเสนอ)

การขัดแย้งทางผลประโยชน์ ต้องประกอบด้วย 2 ฝ่าย และทั้ง 2 ฝ่าย เกิดขัดแย้งกัน โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ก็จะกลายเป็นความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการทุจริต (Fraud) เมื่อบริษัทเป็นฝ่ายเสียประโยชน์ จะกลายเป็นการทุจริต (Fraud) ทั้งนี้ เพราะครบ 4 องค์ประกอบ 1. เจตนา 2. ล่องลวงปกปิด 3. ให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ 4. บริษัทเสียหาย

ตัวอย่าง 1. นาย ก. ให้บริษัทพ่อกับแม่มาติดต่อรับงานบริษัทของตนเอง คำถามคือกรณีนี้ทำได้หรือไม่ คำตอบคือ ทำได้ แต่ต้องเปิดเผยข้อมูลก่อน เพื่อป้องกันตัวเองว่าไม่มีเจตนาปกปิดข้อมูล

ตัวอย่าง 2. เป็นกรณีที่ภาคเอกชนประสงค์จะเข้าร่วมเป็นคู่ค้าคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐพึงให้ความสำคัญและระมัดระวัง กรณีที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติอนุญาตของหน่วยงานรัฐเจ้าของโครงการจัดซื้อจัดจ้างฯ มิให้ดำเนินการที่เข้าข่ายการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวม ตามนัยมาตรา 126 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

1.3 การจ่ายค่าธรรมเนียมเพื่อสิทธิพิเศษ (Illegal Gratuities) (ลักษณะเป็นการสนอง)

1.4 ถูกข่มขู่/เรียกร้องผลประโยชน์ (Economic Extortion) (ลักษณะเป็นการสนอง)

2. การยกยอกสินทรัพย์/การใช้ทรัพย์สินไม่ถูกต้องทั้งทรัพย์สินที่เป็นเงินสด (Cash) และไม่ใช่เงินสด (Noncash)

2.1 ทรัพย์สินที่เป็นเงินสด (Cash)

- ยกยอกเงินสดที่บันทึกอยู่ในบัญชีขององค์กร เช่น เงินสดในมือ เงินสดที่ต้องนำเข้าธนาคาร คือบันทึกรับเงินเป็นของบริษัทแล้วต้องนำเงินไปฝากธนาคาร แต่ระหว่างทางกลับเอาเงินเข้ากระเป๋าตัวเองไปหมนก่อน

- การยกยอกเงินสดที่ยังไม่ได้บันทึกบัญชีขององค์กร เช่น ไม่บันทึกรายการขาย หรือบันทึกแต่บันทึกต่ำกว่าที่เป็นจริง หรือบันทึกขายแล้วตั้งเป็นลูกหนี้ไว้แต่เงินสดจริงเก็บเข้ากระเป๋าไปแล้วทิ้งระยะเวลาอีกระยะหนึ่งตัดหนี้เป็นสูญ

- ยกยอกจากการเบิกจ่ายเงินสด เช่น เซ็นรับงานที่ยังไม่เสร็จแต่จ่ายเงินเต็ม จ่ายเงินให้พนักงานที่ไม่มีตัวตน บันทึกรายการค่าใช้จ่ายมากเกินไป ปลอมแปลงเอกสารเพื่อเบิกเงินเป็นเท็จ การทำเรื่องเบิกหลายครั้ง แกะไขชื่อผู้รับเงิน เซ็นโดยไม่มีอำนาจ เป็นต้น

2.2 ทรัพย์สินที่ไม่ใช่เงินสด (Noncash)

- การนำสินทรัพย์ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น การเอากระดาษสำนักงานไปใช้ส่วนตัว

- ใช้เวลางานในการทำธุรกิจส่วนตัว เช่น ขายของออนไลน์ เป็นต้น

3. การตกแต่งรายงาน (Fraudulent Statements)

- รายงานทางการเงิน เช่น การบันทึกสินทรัพย์หรือรายรับมากเกินไป หรือน้อยเกินไป บันทึกบัญชีต่างงวด บันทึกรายรับปลอมปกปิดหนี้สิน/รายจ่าย เปิดเผยในหมายเหตุไม่ครบถ้วน ประเมินสินทรัพย์ไม่ถูกต้อง เป็นต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานทางบัญชี

- รายงานที่ไม่ใช่รายงานการเงิน เช่น ตกแต่งข้อมูลคุณสมบัติพนักงาน, ตกแต่งเอกสารภายใน, ตกแต่งเอกสารภายนอก เป็นต้น

สิ่งบอกรหัสการทุจริต เนื่องจากระบบการควบคุมภายในองค์กรที่ไม่เพียงพอ เช่น

1. ไม่จำกัดการเข้าถึงสินทรัพย์
2. ไม่มีผู้รับผิดชอบบันทึกรายการสินทรัพย์
3. ไม่เปรียบเทียบสินทรัพย์กับของจริง
4. ไม่ปฏิบัติตามอำนาจดำเนินการ
5. ขาดความรู้หรือการควบคุมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
6. มีสินทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง จับต้องง่าย หยิบฉวยง่าย
7. ไม่แยกอำนาจหน้าที่ เช่น คนจ่ายเงิน (Cash control) คนดูแลทรัพย์สิน (Operation) คนอนุมัติ (Approval) คนบันทึก (Recording) ซึ่งควรจะเป็นคนละคนกัน เป็นต้น

ลักษณะที่ระบุว่าอาจมีการทุจริตเกิดขึ้น เช่น

ระดับของผู้ปฏิบัติงาน

1. ขวัญและกำลังใจของพนักงานต่ำ
2. เอกสารบกพร่อง
3. การกระทบตัวเลขมักล่าช้า
4. ลูกค้ำมักร้องเรียน
5. รายได้มักตกต่ำ
6. ปรับปรุงตัวเลขบัญชีบ่อยครั้ง
7. สินค้าขายโดยไม่สอบสวนสาเหตุ
8. ผลประกอบการที่คาดหวังสูงเกินไป ตั้งเป้าเกินความจริง
9. มีข่าวลือเกี่ยวกับการขัดแย้งทางผลประโยชน์ โดยส่วนใหญ่ข่าวลือมักจะมาก่อนที่ความจริงจะปรากฏ
10. ใช้สำเนาเป็นเอกสารเบิกจ่าย
11. ใช้คู่ค้าเพียงเจ้าเดียว
12. อัตราพนักงานเข้าออกสูง (Turnover)
13. พนักงานที่ใช้จ่ายเงินตัว ไม่สมฐานะ มีปัญหาทางการเงิน
14. พนักงานที่มีความใกล้ชิดกับคู่ค้ามากที่สุด และไม่เคยเคยสับเปลี่ยนโยกย้ายเลย

ระดับองค์กร

1. กระจายอำนาจโดยที่ระบบรายงานอ่อนแอ
2. ธุรกิจเติบโตแต่ขาดเงิน
3. มองภาพการเติบโตในอนาคตดีเกินไป
4. สัดส่วนของหนี้สินสูงเกินไป
5. มีรายการซับซ้อนตอนสิ้นปี
6. ไม่มีการบังคับให้ปฏิบัติตามจริยธรรม
7. มีรายการเกี่ยวโยงกันที่ผิดปกติ
8. ธุรกิจใกล้ประสบความล้มเหลว
9. ใช้สำเนาเป็นเอกสารในการจ่ายเงิน
10. กำไรเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ
11. ความสัมพันธ์ของตัวเลขที่อธิบายไม่ได้

วิธีป้องกันการทุจริตที่ได้ผล และผู้บริหารควรสนับสนุน

1. การแสดงท่าทีของผู้บริหาร (Tone from the top) ฝ่ายบริหารระดับสูงส่งสัญญาณว่าไม่ยอมรับ ไม่ประนีประนอมยอมความกับเรื่องการทุจริต และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
2. มีการตรวจสอบโดยไม่ให้รู้ตัวล่วงหน้า (Surprise Audit) มีการตรวจสอบการทุจริต (Fraud Audit) หรือสอบทานโดยฝ่ายบริหาร ซึ่งจะทำให้โอกาสเกิดการทุจริตลดน้อยลง
3. จัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียน แจ้งเบาะแส หรือส่งสัญญาณการทุจริต (Whistleblower) จะช่วยให้องค์กรพบกรณีความผิดปกติเร็วขึ้น ซึ่งนำไปสู่การสอบสวน (Investigate) เร็วขึ้น และสามารถ ป้องกันความเสียหายได้เร็วขึ้นเช่นกัน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการจัดทำหน่วยงานรับข้อมูลการทุจริต (Whistleblower) ได้แก่ สายด่วน (Hotline) อีเมล หรือเว็บเพจ เป็นต้น
4. จัดอบรมให้ความรู้วิธีการ ช่องทางการแจ้งเบาะแส และแรงจูงใจให้มีการแจ้งเบาะแสการทุจริต ซึ่งสามารถ ป้องกันความเสียหายได้ โดยมีการรับประกันความปลอดภัย เพื่อให้ผู้แจ้งเบาะแสมีความสบายใจ ในการให้ข้อมูล
5. สร้างความตระหนักในความเสียหายทางวินัย (Risk Awareness Discipline) และสร้างวัฒนธรรมบริหาร ความเสี่ยง (Risk Culture) ซึ่งเป็นเรื่องของการบูรณาการร่วมกัน โดยให้ความสำคัญในเรื่องการ ปฏิบัติงานตามหลักการประเมินความเสี่ยง (Risk Based Audit : RBA) ซึ่งองค์กรต้องมีวัฒนธรรม การตัดสินใจโดยคำนึงถึงความเสี่ยงให้เป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมองค์กร เพื่อทำให้เกิดวินัยที่ดี มีความตระหนักรู้ (Awareness) ที่ดี ตลอดจน มีข้อมูลและเทคโนโลยีที่เป็นสิ่งจำเป็น มีการเชื่อมโยง วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ วิธีการที่ต้องทำ
6. ออกแบบระบบควบคุมภายใน (Internal Control) ที่ดี จะช่วยให้พบข้อบกพร่องในเวลาอันควร เมื่อมีการกระทำการทุจริตเกิดขึ้น
7. องค์กรต้องมีการสับเปลี่ยนโยกย้ายบุคลากรที่อยู่ในตำแหน่งนาน ๆ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการทุจริต
8. ผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด มาตรการควบคุม ภายในที่เกี่ยวข้อง
9. องค์กรต้องมีการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) มีนโยบาย และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง กำหนดข้อปฏิบัติ ข้อห้ามให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ทั่วไป โดยอาจจะเพิ่มเรื่องนี้เข้าไปในวาระการประชุม เพื่อเน้นย้ำเรื่องคอร์รัปชัน เพื่อเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันของหน่วยงาน
10. ผู้ตรวจสอบภายในต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อนที่ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายจะเข้าไปตรวจสอบองค์กร โดยผู้ตรวจสอบภายในต้องมี วิสัยทัศน์ในการทำงานที่กว้างไกล มีความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดให้ทุกคนเข้าใจ เพื่อให้หน้าไป ปฏิบัติได้ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในเชิงป้องกันมาก
11. ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความตื่นตัว มีการรับฟังความคิดเห็นปัญหาต่าง ๆ จากบุคลากรภายใน องค์กร และการออกหนังสือเวียนแจ้งถึงพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการทุจริตขึ้นในองค์กร รวมทั้งศึกษาหากรณีศึกษาจากทั่วโลก หรือกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับองค์กรของตนเองว่ามีกรณีที่คล้ายคลึงกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นการศึกษาแนวทางป้องกัน หรือแก้ไข ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างคุณค่าในงานและสร้างความน่าเชื่อถือของหน่วยตรวจสอบภายใน ไปในตัว

12. ส่งสัญญาณเตือนภัยให้องค์กร สิ่งที่ยังชี้ (Indicator) ที่ทำให้เห็นว่าการควบคุมภายใน (Internal Control) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ลดโอกาสการทุจริต คือ หน่วยตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบระดับที่สาม (Third Line of Defense) มีหน้าที่สอบทานการปฏิบัติงานในภาพรวมของระบบงานต่าง ๆ ในระดับแรก (First Line of Defense) และระดับที่สอง (Second Line of Defense) ว่าระบบควบคุมภายใน (Internal control) ที่ออกแบบไว้น่าเชื่อถือได้ ดังนั้น หน่วยตรวจสอบภายในต้องวางแผนตรวจสอบช่วยเหลือให้กับงานในองค์กร ส่งสัญญาณเตือนภัยให้องค์กร

การมีหน่วยตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ไม่ทำให้องค์กรทุจริตลดลง ถ้าผู้ตรวจสอบภายในไม่ได้ทำหน้าที่ (Function) อย่างเต็มความสามารถ หรือถ้าทำหน้าที่เต็มที่แล้วก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการทุจริต เพียงแต่ช่วยให้อะบบตรวจสอบความบกพร่องได้ด้วยตัวมันเอง นั่นจะเป็นจุดช่วยต่อต้านการทุจริต (Anti-corruption) และต่อต้านการทุจริต (Anti-fraud) มากขึ้น

ความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบภายใน (ตามมาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพตรวจสอบภายใน)

1210.A1 - หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายในต้องขอคำแนะนำและความช่วยเหลือ หากผู้ตรวจสอบภายในขาดความรู้ ทักษะ และความสามารถอื่นที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตรวจสอบไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดของงาน

1210.A2 - ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความรู้เพียงพอที่จะประเมินความเสี่ยงของการเกิดทุจริต และวิถีทางในการบริหารจัดการทุจริตขององค์กร แต่ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเทียบเท่ากับผู้มีหน้าที่โดยตรงในการตรวจจับและสอบสวนการทุจริต

1210.A3 - ผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับความเสี่ยงและการควบคุมหลักของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งเทคนิคการตรวจสอบด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ อย่างไรก็ตาม ใ้ว่าผู้ตรวจสอบภายในทุกคนที่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญเทียบเท่ากับผู้ตรวจสอบภายในที่รับผิดชอบงานตรวจสอบเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรง

PA 1210 - ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความรู้ในการบ่งชี้พฤติกรรมทุจริต

1220.A1 - ผู้ตรวจสอบภายในต้องใช้ความระมัดระวังในทางวิชาชีพ โดยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ขอบเขตของงานที่ตรวจสอบเท่าที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่ได้รับมอบหมาย
- ความซับซ้อน ความมีนัยสำคัญ หรือความสำคัญที่เกี่ยวข้องของประเด็นต่าง ๆ ที่ได้นำเอากระบวนการให้ความเชื่อมั่นไปใช้ประเมิน
- ความเพียงพอและความมีประสิทธิภาพของกระบวนการในการกำกับดูแล การบริหารความเสี่ยงและการควบคุม
- ความเป็นไปได้ที่จะเกิดข้อผิดพลาด การทุจริต หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างมีนัยสำคัญ
- ต้นทุนของการให้ความเชื่อมั่นเทียบกับประโยชน์ที่อาจจะได้รับ

2060 - การรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการ หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน ต้องรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการเป็นระยะ ๆ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ ตลอดจน การปฏิบัติงานตามแผนงานของหน่วยงานตรวจสอบภายใน รวมทั้งการปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณและ มาตรฐาน ในรายงานดังกล่าวต้องระบุถึงประเด็นความเสี่ยงและการควบคุมที่มีนัยสำคัญ รวมถึงความเสี่ยง จากการทุจริต ประเด็นการกำกับดูแล และเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้บริหารระดับสูงและ/หรือคณะกรรมการจำเป็นต้อง ให้ความสนใจ

2120.A2 - หน่วยงานตรวจสอบภายในต้องประเมินความเป็นไปได้ของการเกิดการทุจริต และองค์กรจัดการ กับความเสี่ยงจากการทุจริตอย่างไร

2210.A2 - ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของงานที่ได้รับมอบหมายผู้ตรวจสอบภายในต้องคำนึงถึง ความเป็นไปได้ที่จะเกิดข้อผิดพลาด การทุจริต การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และความเสี่ยงอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญ

เอกสารศึกษาเพิ่มเติม

- International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards) มาตรฐานสากลสำหรับการปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน
- การควบคุมภายในตามมาตรฐาน COSO 2013 องค์ประกอบที่ 2 : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หลักการที่ 8 - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงาน ป.ป.ช., คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2560
2. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร : พลสยาม พรินต์ติ้ง, 2553
3. บดินทร์ กริธาธร, พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ฉบับใช้งาน, กรุงเทพมหานคร, ไครเวอร์ ศรีเอทีพี, 2561
4. ประกาศคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต เรื่อง แนวทางและวิธีการในการดำเนินงานโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐแบบของข้อตกลงคุณธรรม การคัดเลือกผู้สังเกตการณ์ และการจัดทำรายงานตามมาตรา 17 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560
5. ประกาศคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของนโยบายและแนวทางป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างที่ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ, กลุ่มนโยบายการจัดซื้อโดยรัฐระหว่างประเทศ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง, 2559
6. คู่มือการดำเนินงานตามข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact Guideline)” [ระบบออนไลน์]. https://www.cgd.go.th/cs/internet/internet/Download_%E0%B9%80%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3.html?page_locale=th_TH (8 มกราคม 2564).
7. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, วารสารสำนักงาน ป.ป.ช. สุจริต ปีที่ 19 ฉบับที่ 70, 2562
8. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, คู่มือป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมมาตรา 126 และมาตรา 127, 2563
9. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, คู่มือป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา 128, 2563
10. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, คู่มือป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน, 2561
11. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ, คู่มือป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of Interest), 2560
12. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, คู่มือแนวทางปฏิบัติสำหรับการขับเคลื่อนหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา ในพื้นที่สำหรับบุคลากรสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค, 2562
13. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). หลักบรรษัทภิบาลที่ดีสำหรับ SMEs. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <http://igpthai.org/CGSME/file/corporate%20governance%20for%20SMEs%20V1.0..pdf>
14. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). ตัวอย่างคู่มือบรรษัทภิบาลสำหรับ SMEs. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <http://igpthai.org/CGSME/file/Corporate%20Governance.pdf>

15. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). สสว. ชงธรรมนูญสถาบันผู้ประกอบการ SMEs. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.sme.go.th/th/search.php?q>
16. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). รายงานประจำปี 2562. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2562 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20201103152522.pdf
17. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). บทสรุปผู้บริหารรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2563. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://sme.go.th/upload/mod_download/download-20200824164414.pdf
18. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (ม.ป.ป.). การกำกับดูแลกิจการที่ดีในรัฐวิสาหกิจ. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <http://www.sepo.go.th/content/67>
19. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี 2560. สืบค้น 4 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://www.sec.or.th/cgthailand/TH/Pages/CGCode/CGCodeIntroduction.aspx>
20. เจษฎา ช. เจริญยิ่ง. (2563). ประสบการณ์การตรวจสอบภายใน การตรวจสอบภายในกับการเพิ่มคุณค่าและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร. ใน การเสริมสร้างประสิทธิภาพของหน่วยตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ เพื่อป้องกันการทุจริต, กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.
21. บริษัท ริสก์เลส โซลูชันส์ จำกัด. (2559). การตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนด Compliance Audit. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://risklessolutions.com/compliance-audit/>
22. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2555). คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในของรัฐวิสาหกิจ ฉบับปรับปรุง ปี 2555, กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
23. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2562

คู่มือการพัฒนาและส่งเสริมธรรมภิบาลในภาคเอกชน

ที่ปรึกษา

พลเอก บุญยวัจน์ เครือหงส์	กรรมการ ป.ป.ช.
นายวรวิทย์ สุขบุญ	เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
นายอุทิศ บัวศรี	รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
นายมนต์ชัย วสุวัต	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

บรรณาธิการ

นายบุญแสง ชีระภากร	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมภิบาล
--------------------	---

กองบรรณาธิการ

นางยุพิน ฉินนะโส	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการพิเศษ
นางสาววาสนา คงเจริญ	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการพิเศษ
นางสาวเบญจรัตน์ กุลรัตน์นาม	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ
นางสาวสุทธิกานต์ วัฒนเศรษฐกุล	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ
นางสาวนฤมล ทูเสนะ	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ
นายภาณุวัฒน์ ทุมดี	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ
นายวรวงศ์ แสงกล้าหาญ	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

จัดทำโดย

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมภิบาล
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เลขที่ 361 ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
โทรศัพท์ 0 2528 4800 ต่อ 7124

Website: www.nacc.go.th

Call Center : 1205

จำนวน 5,000 เล่ม

ออกแบบรูปเล่มและพิมพ์ที่

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
376 ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170
โทรศัพท์ 0 2422 9000, 0 2882 1010
โทรสาร 0 2433 2742, 0 2434 1385
E-mail: aprint@amarin.co.th
Website: www.amarin.co.th

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล

สำนักงาน ป.ป.ช.

เลขที่ 361 ถนนนทบุรี ตำบลท่าทราย

อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2528 4800 ต่อ 7124

www.nacc.go.th